

NIEUWSBRIEF

NR. 36-37
november/december
2007

ISSN 1379-0420

VAN HET STEUNPUNT INDUSTRIEEL
EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED

INHOUD

- Woord vooraf 2
- Komende SIWE-activiteiten... 3
- Oproepen..... 6
- Erfgoednieuwttjes en bespreking van de activiteiten.in de regio's 11
- Uitvindingen en uitvinders..... 43
- Onder de leeslamp..... 45
- Boekbesprekingen..... 53

Aandacht:

Algemene ledenvergadering
Donderdag 22 november 20 uur
Zie blz. 6

Naar aanleiding van “WaterkAntwerpen ‘07” was de Antwerpse stoomelevator of graanzuiger nr. 19, eigendom van het Rotterdams Haven-museum, een paar dagen te zien in de Scheldestad.

Foto : Dominique Zenner

Redactieadres: SIWE vzw - Stapelhuisstraat 15 – 3000 Leuven. Tel&Fax: 016.584342
e-mail: info@siwe.be Website: www.siwe.be Verschijnt tweemaandelijks.
Verantwoordelijke uitgever: Patrick Viaene – Land van Waaslaan 156 – 9040 Gent.
Redactie: Chris Crombé – Karel Haustraete – Patrick Viaene.
Vormgeving: Chris Crombé - Alex Baerts
Afgiftekantoor: 3360 Bierbeek – erkenningsnr.: P209286 – PB nummer: BC1608

VOORWOORD

Andermaal is het jaar een flink eind opgeschoten, 2007 gaat voorbij als een hoge snelheidstrein. SIWE werkte intussen naarstig verder aan een grondige “wie is wie in Vlaanderen en Brussel” (inzake ons uitgebreid werkdomein), het volkscultureel project rond Turkse eetcultuur vervolgde. De voorbereiding van een speciale aflevering van ons Magazine over Jacquard startte een paar maand geleden. Dit komt eraan begin december.

SIWE vzw werkte verder aan het in kaart brengen van het werkveld van onze vereniging, waaruit ook de noden en behoeften stilaan duidelijk worden. Daarop wil SIWE een antwoord geven door het voeren van een aantal passende, sensibiliserende acties, die men in de loop van 2008 zeker mag verwachten.

Intussen nam SIWE vzw actief deel aan tal van activiteiten van derden : we vernoemen hier slechts de Cultuurmarkt Vlaanderen in Antwerpen, Siwe vaardigde een spreker af op de Internationale Conferentie “Bigstuff 2007” in het Deutsches Bergbaumuseum te Bochum, en op de MIAT-studiedag omtrent “collectievorming”.

Eens te meer hebt u onze Nieuwsbrief in de hand of leest u de digitale versie ervan. We blijven het herhalen : uw informatie en suggesties in verband met activiteiten, nieuws, publicaties, studiedagen e.d. (omtrent industrieel en wetenschappelijk erfgoed) zijn zeer welkom. We nemen het allemaal graag op in onze Nieuwsbrief. Veel leesgenot !

Patrick VIAENE, voorzitter SIWE vzw

KOMENDE SIWE-ACTIVITEITEN

KEBAB MET MAYONAISE : EEN HEDENDAAGSE KIJK OP TRADITIONELE EN INDUSTRIËLE EETCULTUUR

Het “volksculturele” SIWE-project “Kebab met mayonaise” is grotendeels uitgevoerd en van een voorproef van het resultaat kon u reeds genieten in de nieuwste aflevering van SIWE-MAGAZINE. Naar aanleiding van “De week van de smaak” wordt op 14 november 2007 (in de namiddag) op de multiculturele markt van Zolder (terrein

van de voormalige steenkoolmijn, Koolmijnlaan) de speciaal in het kader van dit project gerealiseerde (reizende) tentoonstelling en publicatie aan het publiek voorgesteld! Het project is een samenwerkingsverband tussen SIWE vzw en de Erfgoedcel Mijn-Erfgoed (Genk) en heeft de steun van de Vlaamse Overheid.

EVEN UW GEHEUGEN OPFRISSEN : WAAROVER GAAT HET ?

Hoe eet jij kebab? Met of zonder frietjes, half-pikant, met mayonaise misschien? Kebab en kebabzaken zijn voor ons de normaalste zaak van de wereld. Toch bestaat dit gerecht nog niet zolang in onze streken. Turkse gastarbeiders namen het mee bij hun migratie naar Vlaanderen, naar de Mijnstreek.

De migratie van Turkse gastarbeiders naar de mijnstreek vanaf de jaren '60, zorgde voor vele kebabzaken in het straatbeeld. Geleidelijk aan werden de invloeden van de Italiaanse, Griekse en natuurlijk de Belgische keuken zichtbaar in de traditionele kebab :

kebab én pizza, kebab met feta of kebab met frietjes en mayonaise. Het project “kebab met mayonaise” legt de nadruk op de migratiegeschiedenis van de Mijnstreek en de vermenging van eetculturen, maar ook op het industriële aspect van de kebabbereiding.

Vanaf 14 november reist een mobiele tentoonstelling doorheen de zes mijngemeenten van de Mijnstreek (As, Beringen, Genk, Heusden-Zolder, Houthalen-Helchteren en Maasmechelen), om u te laten kennis maken met de boeiende –en vaak onbekende– wereld van de kebab. De tentoonstelling komt

onder andere tot stand op basis van interviews met uitbaters van kebabzaken en groothandels uit de regio. In de tentoonstelling zal ook het resultaat van de fotowedstrijd omtrent dit thema te zien.

Aan de tentoonstelling is een publicatie gekoppeld die een absolute must is voor kenners én

nieuwsgierigen. Net zoals de tentoonstelling is ook de publicatie gebaseerd op mondeling erfgoed, geïllustreerd met citaten, foto's en recepten van drie Limburgse koks. Columniste Kaat Vrancken ging speciaal voor “kebab met mayonaise” op ontdekkingstocht door de “kebab”-streek en schreef haar indrukken neer.

PRAKTISCH :

De opening van de tentoonstelling “Kebab met mayonaise” én de voorstelling van de gelijknamige gelegenheidspublicatie heeft plaats in de namiddag van 14 november 2007, op de “multiculturele markt” op het mijnterrein, Koolmijnlaan te Zolder. Er is een aangepaste receptie voorzien. Iedereen is van harte welkom !

Meer info : Véronique Bruninx (die het project voor SIWE en projectpartner Erfgoedcel Mijn-Erfgoed uitwerkte : tel. : 0498/461.309. U kan ook de Erfgoedcel Mijn-Erfgoed contacteren : telefoon.: 089/811.412). Zie ook www.siwe.be

NIEUW : TWEE REEKSEN EDUCATIEVE WERKBLADEN VAN SIWE!

In het najaar van 2006 was SIWE vzw één van de 20 Vlaamse verenigingen die laureaat werden in het kader van de “Projectoproep 20 X 1500 euro” (editie 2006), georganiseerd door VCM (Contactforum voor Erfgoedverenigingen vzw). De bescheiden maar welgekomen som diende om het SIWE-voorstel, nl. een dubbele reeks educatieve werkbladen, te realiseren. Werk-

bladen zijn een soort “tools” waarmee het bezoek van jonge mensen aan de Molens Van Orshoven en omgeving (inclusief aan het SIWE-trefcentrum en aan de SIWE-verzameling) gemakkelijker en aantrekkelijker wordt.

SIWE-voorzitter Patrick Viaene kroop in de pen voor de redactie van de reeksen werkbladen, met goede

raad bijgestaan door een aantal SIWE-vrijwilligers. Elk werkblad beschrijft een thema of een toestel uit de SIWE-verzameling. Uiteindelijk werden het twee keer acht (2 X 8) werkbladen, waarvan de inhoud aangepast werd aan twee leeftijdsgroepen : 9 tot 12 jaar en 12 tot 15 jaar, precies de leeftijdsgroepen die we het minst over de vloer krijgen ! :

Even de inhoud van de werkbladen overlopen :

- Blad 1 = De Leuvense Vaartkom ;
- Blad 2 = De Molens Van Orshoven ;
- Blad 3 = Herbestemming van industriële gebouwen ;
- Blad 4 = Proeftoestel Amsler ;
- Blad 5 = Overwegknipperlicht ;
- Blad 6 = Polarimeter J. De Puydt ;
- Blad 7 = Elektrische motor ACEC ;
- Blad 8 = Episcoop.

De geïllustreerde werkbladen, gegoten in een jonge, aantrekkelijke,

maar ook professionele look (waarvoor grafische vormgeefster Veerle Gevaert signeerde) zijn beschikbaar in twee mappen, overeenkomstig de 2 leeftijdsgroepen, voor (groeps)bezoeken. Voor de leerkracht(en) zijn "geplastificeerde" werkbladen voorradig tijdens het bezoek van een groep jongeren. De kinderen / jongeren ontvangen de betreffende werkbladen met formulering van eenvoudige opdrachten onder de vorm van fotokopieën.

We hopen dat de werkbladen aan hun doel zullen beantwoorden. Indien geïnteresseerd : aarzel niet en contacteer ons nu ! (P.V.)

Algemene opmerking: beste leden en sympathisanten, gelieve bij rondleidingen en uitstappen graag vooraf uw komst te melden a.u.b.. Dit kan o.m. via info@siwe.be

Foto Episcoop uit verzameling SIWE foto A.B.

DONDERDAG 22 NOVEMBER 2007 OM 20.00 UUR : ALGEMENE LEDENVERGADERING met voordracht "BIGSTUFF. GROOTSCHALIG INDUSTRIEEL ERFGOED"

Ter gelegenheid van de SIWE - Algemene Vergadering herfst 2007 nodigt SIWE U van harte uit op een voordracht door voorzitter Patrick VIAENE, getiteld "BIGSTUFF 2007". Hij brengt een kort maar exclusief relaas over deze recente internationale conferentie waarop hij aanwezig was als spreker en als work-shop-moderator. Hij brengt ook een samengevatte versie van zijn verhaal over "BIGSTUFF IN BELGIË. GROOTSCHALIG INDUSTRIEEL ERFGOED IN EEN KLEIN LAND".

Nadien wordt een kleine receptie aangeboden. Redenen genoeg om hierop aanwezig te zijn !

Plaats : MOLENS VAN ORSHOVEN, Stapelhuisstraat 15, 3000 LEUVEN

Dit gebouw bevindt zich in de onmiddellijke omgeving van de Leuvense Vaartkom. De Stapelhuisstraat is een korte, doodlopende straat met kasseien achter het Jet-tankstation.

OPROEPEN

VRIJWILLIGERS GEZOCHT VOOR DE RAAD VAN BESTUUR EN DE WERKING VAN SIWE !

SIWE vzw, het Steunpunt voor Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed zoekt dringend naar nieuwe leden voor de uitbreiding van de Raad van Bestuur. Vertrouwdheid met wat SIWE doet en enige deskundigheid op het gebied van het SIWE - werkveld is daarbij wenselijk! Maar wij zoeken vooral naar enthousiaste mensen die geïn-

teresseerd zijn om mee te timmeren aan de uitbouw van onze vereniging. Ook niet deskundigen in het werkveld, maar met een heldere kijk en met frisse ideeën zijn welkom ! We reiken onze hand naar mensen die vanuit een open ingesteldheid willen meedenken over de toekomst van de vereniging, passende suggesties willen formuleren in

verband met de concrete uitvoering van ons beleidsplan, interesse vertonen om waar nodig het personeel te coachen., enz. . SIWE houdt circa 10 keer per jaar een bestuursvergadering en er zijn 2 algemene vergaderingen. De boodschap is : als u zich geroepen voelt, neem dan meteen contact op !

Uiteraard zijn ook andere vrijwilligers welkom. Vervoeg de vrijwilligers die instaan voor onze collectie, of die

bijdragen tot het succes van publieksmanifestaties ! Of misschien beschik je over redactioneel talent en wil je meewerken aan de SIWE-Nieuwsbrief of SIWE-Magazine ? Of misschien wil je ons gewoon bijstaan met praktische hulp : bij verzending van ons tijdschrift of tijdens uitstappen ?

Contacteer ons dan ! info@siwe.be / paiviaene@hotmail.com / 0478/25.85.86

STEL UW VRAGEN AAN DE NIEUWE “ERFGOED-HELPDESK” !

Heeft je plaatselijke vereniging een documentatiecentrum ? Help je mee in een lokaal museum in je gemeente ? Verzamelt je vereniging lokale archieven ? Dan ben je wellicht al eens geconfronteerd met materiële schade, plaatstekort of inventarisatieproblemen. Vanaf nu kan je met al je vragen terecht op de nieuwe helpdesk :

www.helpdesklokaalerfgoed.be

Het principe van de website is eenvoudig : je typt je vraag op een speciaal formulier en per mail krijg je het antwoord toegestuurd. Voor het

antwoord wordt een beroep gedaan op deskundigen terzake. Naast de mogelijkheid tot vragen stellen biedt de site ook heel wat concrete informatie over het optimaal beheren van je collectie, over cursussen en literatuur...

De helpdesk lokaal erfgoed komt tot stand binnen de projecten “Lokaal Geheugen” en “Pro Memorie”. De website is een realisatie van Heemkunde Vlaanderen en een talrijke groep partners. Ook SIWE vzw maakt deel uit van dit samenwerkingsverband..

VLAANDEREN VERZAMELT”, EEN INITIATIEF VAN PROJECTHUIS “TAPIS PLEIN”

Ze werden massaal verspreid, de mooie kaartjes van “Tapis plein”, een projecthuis dat werkt rond actueel erfgoed en actualisering van erfgoed. Men ging met deze in te vullen kaartjes gedurende voorbije zomer peilen naar Vlaamse verzamelaars en hun verzamelingen. Een tentoonstelling en publicatie over dit boeiend onderwerp zal

volgen. De kaartjes moesten binnen tegen eind september, maar het is wellicht nog niet te laat om zich nog als verzamelaar te laten registreren op de verzamelddatabase www.vlaanderenverzamelt.be . Meer info eveneens op www.tapisplein.be e-mail: info@tapisplein.be. Postadres : Sint-Jacobsstraat 36, 8000 Brugge. Tel. : 050/68.37.94.

CURSUS “INLEIDING tot de INDUSTRIËLE ARCHEOLOGIE”

We vernamen dat de VVIA vanaf 27 oktober in Limburg een inleidende cursus zal presenteren omtrent industriële archeologie. Geïnteresseerden vernemen mee informatie en organisatorische gegevens via website <http://vvia.be> of via email

vvia@vvia.be . Postadres : Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie vzw, Postbus Gent XII, B-9000 Gent-12. Tel. informatie via 0496/377791 fax : 056/255173.

NEEM DEEL AAN “DE WEEK VAN DE SMAAK IN VLAANDEREN”

Van 14 tot 24 november 2007 wordt voor de tweede maal de “Week van de Smaak in Vlaanderen” georganiseerd. SIWE zal deze maal ook deelnemen, meer bepaald met een speciale tentoonstelling, een voorstelling van een publicatie en de organisatie van randactiviteiten zoals een fotowedstrijd over interculturele

gastronomie “kebab met mayonaise”, in samenwerking met de Erfgoedcel Mijn-Erfgoed (tel. : 089/811.412).

U verneemt er meer over via de SIWE-website www.siwe.be, uiteraard ook via de massaal verspreide programmabrochure “Week van de Smaak”.

De Week van de Smaak is een vernieuwend “volkscultureel” initiatief, dat gecoördineerd wordt door het Vlaams Centrum voor Volkscultuur (VCV) met contactadres Gallaitstraat 76/2 1030 Schaarbeek /Brussel, Tel. : 02/243.13.50.
info@metsmaak.be /
www.weekvandesmaak.be.

ARCHIEFWEETJES VOOR IEDEREEN, EEN NIEUWE BROCHURE OP MAAT VAN VRIJWILLIGERS !

Er is nu een nieuwe brochure te koop voor iedereen die geïnteresseerd is in archief en documentatie. Daarin wordt simpel uitgelegd hoe je het best omgaat met deze materie.

Archief en documentatie beheren is immers niet eenvoudig. Hoe moet je archiefdocumenten inventariseren? Hoe maak je een catalogus van een bibliotheek? Wat is het verschil tussen archief en documentatie? Hoe bepalen welke stukken men opneemt en welke niet? Welke zijn de ideale bewaaromstandigheden voor een archief?

Op al deze en nog meer vragen vindt men een antwoord in de brochure **“Aan de slag met archief en documentatie. Handleiding voor de lokale erfgoedhouder”**. De

Voor specifieke info over “Kebab met mayonaise”, contacteer project-medewerkster Véronique BRUNINX op telefoon 0498/461.309. Zie ook de rubriek “Siwe-Activiteiten” (P.V.)

brochure is ontstaan binnen het project Pro Memorie, waarbij ook SIWE vzw betrokken was. Naast de brochure is er uiteraard ook de website
www.helpdesklokaalerfgoed.be

waarover we hierboven reeds berichtten.

Je kan de brochure bestellen door contact op te nemen met Wim Vanhaecke, projectmedewerker bij Heemkunde Vlaanderen vzw, via wim.vanhaecke@heemkunde.vlaanderen.be en via telefoon 015/20.51.74. Ook verkrijgbaar bij het VCV (info@vcv.be), telefoon 02/243.17.30. Kostprijs : 15 €. Bij verzending worden 2,50 € portkosten aangerekend. (Vrij naar een mail van Heemkunde Vlaanderen vzw).

BEZOEK “SUPERMARKT EUROPA. 50 JAAR”

“Supermarkt Europa. 50 jaar” is de titel van een tentoonstelling over landbouw en voeding, gerealiseerd naar aanleiding van de 50ste verjaardag van het Verdrag van Rome en de start van een Europees landbouwbeleid. Het initiatief wordt gedragen door diverse overheidsactoren en CAG (Centrum voor Agrarische Geschiedenis). Het is een gratis te bezoeken en interactieve expositie, opgezet in een fictieve supermarkt. 50 producten in

de rekken vertellen de evolutie van landbouw en voeding tijdens de voorbije halve eeuw. 50 foto's en documenten bieden inzicht in het Europees landbouwbeleid. De expo loopt eerst in het Stadhuis van Den Haag van 9 november 2007 tot 18 / 01 / 2008 en zal later te bezoeken zijn in het Vlaams Parlement in Brussel vanaf 1 februari 2008 tot 30 april 2008. Meer info op :
www.supermarkt.europe.com

FABRIEKSSCHOUWEN : BELFORTEN VAN DE ARBEID

Honderd jaar geleden domineerden de fabrieksschouwen als de skyline van steden en zelfs op bepaalde plaatsen van het platteland. Dit doet ons onvrijwillig terugdenken aan een boektitel over Gent in de 19de eeuw : “Gentse torens achter rook van schoorstenen”. Heden zijn de meeste schoorstenen bedreigd of helemaal verdwenen. Dit was het uitgangspunt van het project, op succesvolle wijze gestart in Noord -

Frankrijk onder de naam “Les Belfrois du travail” (De belforten van de arbeid). De VVIA vzw (Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie) wil het initiatief naar de verschillende Vlaamse provincies uitbreiden. Een recente vergadering (in september) was het startpunt van deze actie. Meer info : zie website <http://www.vvia.be> / Mailadres : vvia@vvia.be (P.V.)

ERFGOEDNIEUWTJES EN ACTIVITEITEN IN DE REGIO'S

VLAANDEREN ALGEMEEN

VLAAMSE VERENIGING VOOR HET BEHOUD VAN HISTORISCHE VAARTUIGEN 5 JAAR ACTIEF !

Op 9 september jl. vierde de "VVBHV" (Vlaamse Vereniging voor het Behoud van Historische Vaartuigen) naar aanleiding van Open Monumentendag zijn eerste lustrum met een speciale samenkomst van historische binnenschepen te Battel aan het Zennegat. De vereniging is vijf jaar geleden begonnen met het

samenbrengen van eigenaars van historische schepen en ze blijft ijveren om waterbeheerders, overheden en wetgevende machten te wijzen op het belang en de veelzijdigheid voor het varend erfgoed. Info : www.historisch-vaartuig.be

RODE KOOL MET APPELJES : LEVEND(IG)E AGRARISCHE VOLKSCULTUUR

Deze manifestatie is een initiatief van het Centrum Agrarische Geschiedenis (CAG), gevestigd te Leuven, het Openluchtmuseum Bokrijk (Genk) en het MIAT (Gent). In het "doeboek", verkrijgbaar bij de initiatiefnemers en bij Siwe dit boek is ook bij Siwe te raadplegen. Hierin wordt het uitgebreid programma 2007-2008 uiteengezet : activiteiten van West-Vlaanderen tot

(Nederlands) Limburg (en zelfs in Wallonië), die het erfgoed in verband met groenten en fruit vanuit de actualiteit en veelal op vernieuwende wijze belichten.

Voor meer informatie verwijzen we graag naar de digitale maandelijkse "Nieuwsbrief en Rodekool met appeltjes" en de website www.rodekool.be. (K.H. & P.V.)

WERKGROEP SPOORWEGGESCHIEDENIS op bezoek bij SIWE

Op 19 mei jl. had SIWE vzw het genoegen de Werkgroep Spoorweggeschiedenis rond te leiden doorheen haar documentatiecentrum en collecties, waarna de werkgroep een vergadering hield in de SIWE-lokalen. Een van de redenen daarvoor is de onmogelijkheid om nog in het Spoorwegmuseum Brussel-Noord samen te komen, sinds de sluiting van dit museum.

Hierover berichtte SIWE reeds in haar vorige Nieuwsbrieven. De leden van deze werkgroep zijn reeds vele jaren actief op het gebied van onderzoek en behoud van het Belgisch spoorwegpatrimonium. Secretariaat van de Werkgroep : p/a de heer Jef VAN OLMEN, Holle Eikaard 45, 2550 Kontich. Tel. : 03/457.53.71 / E-mail : joseph.van.olgen@pandora.be

EEN SUCCESVOLLE "6th INTERNATIONAL CONFERENCE ON THE HISTORY OF CHEMISTRY"

Van 28 augustus tot 1 september 2007 hield The Working Party (WP) on History of Chemistry of the European Association for Chemical and Molecular Sciences (EuCheMS) zijn tweejaarlijkse conferentie te Leuven, met als hoofdthema "**Neighbours and Territories, The Evolving Identity of Chemistry**".

Chemie heeft door de eeuwen heen steeds op het snijvlak met andere disciplines gezeten. Chemie vindt haar "roots" in artisanale technologie, farmaceutische experimenten en de alchemie. In de 18de en de 19de eeuw groeide zij uit tot een laboratoriumwetenschap, die een academische status opeiste. Scheikundigen veroverden vele

terreinen gaande van landbouw en industrie tot geneeskunde, volksgezondheid en farmacologie. In de 20ste eeuw hadden de scheikundigen een belangrijk aandeel in de ontwikkelingen binnen de moleculaire biologie, kwantum-mechanica, milieuwetenschappen en nanotechnologie. Zij veroverden ook een sleutelpositie in de petrochemische industrie, de productie van plastic en in het farmacologisch onderzoek. Deze voortdurende en breed uitgewaaierde aanpassing van de discipline aan een veelheid van werkerreinen zorgde ervoor dat zij in nauw contact kwam met andere disciplines en rekening moest houden met een sociale druk. Om te kunnen samenwerken met andere

experten moesten scheikundigen hun eigen terreinen duidelijk afbakenen, zodat zij een eigen expertise konden opeisen binnen een zeer vertakt werkterrein.

De conferentie beoogde dan ook een beter inzicht te verwerven in het werkterrein dat de chemie opeist en in de versmeltende raakvlakken met andere disciplines. De vorige conferenties die in Budapest (2003) en Lissabon (2005) doorgingen hadden respectievelijk als inhoud: "Chemische communicatie in Europa" en "Chemie, technologie en samenleving".

In Leuven waren er meer dan 100 deelnemers aanwezig, waaronder SIWE bestuurslid Karel Haustraete. Er waren deskundigen aanwezig uit 26 landen. Over de drie dagen kwamen in de verschillende sessies volgende onderwerpen aan bod:

- Het verband tussen scheikunde en fysica in de 20ste eeuw;
- Alchemie en het begin van de scheikunde;
- Het ontstaan en de ontwikkeling van de macromoleculaire scheikunde (met een bijdrage over de Leuvense prof. Georges Smets);
- Scheikunde, geneeskunde en farmacie (16de tot 18de eeuw)
- Identiteit en grenzen;
- Organische scheikunde, biochemie en moleculaire biologie

- Chemische kennis in transit
- Onderwijs in de scheikunde (een sessie voorgezeten door prof. em. H. Deelstra)

Er werd een bezoek gebracht aan het Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen en aan het MIAT, beide in Gent. Spijtig genoeg werd tijdens de rondleiding in Leuven alleen de ontdekking van het lichtgas door Minckeleers (op mijn aandringen) vernoemd. De uitgebreide verzamelingen van de farmacie-, scheikunde, bio-ingenieurs- en medische faculteiten van de KUL werden niet getoond. Evenmin werd er gesproken van de andere collecties industrieel en wetenschappelijk erfgoed of van de SIWE-verzameling.

Op de volgende websites kan u bijkomende informatie vinden:

<http://www.61CHC.be> : samenvatting van de mededelingen;

<http://www.ambix.org> (Society for the History of Alchemy and Chemistry) :

www.chemheritage.org (Chemical Heritage Foundation : Beckman Center for the History of Chemistry and Center for Contemporary History and Policy) ;

www.degussa-geschiede.de ;

www.degussa-history.com (K.HAUSTRAETE & Ch.CROMBE)

FOST, EEN ORGANISATIE OVER GESCHIEDENIS EN CULTUUR OMTRENT VOEDING

FOST staat voor "Social & Cultural Food Studies", een multidisciplinaire onderzoeksgroep met als uitvalsbasis de Vrije Universiteit Brussel. Voeding wordt er in een ruim historisch, sociologisch, archeologisch, filosofisch (...) daglicht geplaatst. In 2008 organiseert FOST

een sessie "Food, court cultures and the world since 1850". Meer informatie:

<http://www.vub.ac.be/FOST> en <http://www.vub.ac.be/FOST/agenda.htm>.

EEN INTERESSANTE WEBSITE OVER INDUSTRIËLE RELICTEN

Surf naar www.deonderwereld.com en ontdek tal van interessante industriële (en andere) relictten. We vonden hier interessant beeldmateriaal, onder meer over de voormalige brouwerij Loriers te Hoegaarden (waarover tussen haakjes

heden een uitgebreide studie gemaakt wordt door studenten van de Hogeschool Antwerpen, Afdeling Monumenten- en Landschapszorg), over Stella Artois, over Wielemans-Ceuppens te Vorst...

INDUSTRIËEL-TECHNISCH EN MILITAIR ERFGOED : PATRIMONIUM MET RAAKVLAKKEN

In Vlaanderen is de SIMON STEVIN VLAAMS VESTINGBOUWKUNDIG CENTRUM vzw actief om onze vestingbouwkundige sites onder de aandacht te brengen door bezoeken, onderzoek en publicaties. Uiteraard zijn er raakvlakken met het

industriële en wetenschappelijk erfgoed. Meer info over de vereniging is te vinden op de website: www.simonstevin.org
Adres : Italiëlei 213, bus 12 2000 Antwerpen.

PROVINCIE ANTWERPEN

EEN JUBILEUM KEKULE-CYCLUS IN DE UNIVERSITEIT ANTWERPEN

Een jubileum Kékulé-cyclus start op 9 oktober 2007 om 19.00 uur in de Aula Fernand Nédée van de Universiteit Antwerpen, gelegen Campus Drie eiken, Universiteitsplein 1 te 2610 Wilrijk,

Het is de 12de editie van de Kékulé-lezingencyclus, getiteld "Wetenschap & Leven. Science & Life". Het is een jubileumeditie want "Kékulé" bestaat 25 jaar.

- 09 okt 2007 : "energie – de toekomst is zonnig"
- 23 okt 2007 : "fascinerende interacties aan oppervlakken"
- 13 nov 2007 : "transport van energie & goederen : een mondiale uitdaging"
- 19 feb 2008 : "jubileumviering van de Kékulé-cyclus"
- 04 mrt 2008 : "bijzondere materialen, bijzondere toepassingen"
- 18 mrt 2008 : "patiëntgerichte geneeskunde en haar ethische consequenties"

Inschrijvingen en alle verdere informatie via : www.kekule.be

SPEELGOEDMUSEUM MECHELEN VIERT 25STE VERJAARDAG

Reeds 25 jaar bekleedt het Speelgoedmuseum een unieke plaats in het cultuurhistorisch landschap in Vlaanderen. Het museum wil een ontmoetingsplaats zijn waar, aan de hand van spel en

Gespreid over 6 dinsdagavonden (start telkens om 19.00 uur) geven niet minder dan 18 (!) prominente sprekers toelichting bij de evolutie van maatschappelijk interessante ontwikkelingen in de wetenschap en de technologie. Het geheel is een realisatie van de KVCV (info@kvcv.be) en de Universiteit Antwerpen. Hierna het programma in het kort :

speelgoed, de grote en kleine geschiedenis wordt getoond : speelgoed is de spiegel van de maatschappij. De presentatie van de zeer uitgebreide collectie en de interactieve beleving in het

Speelgoedmuseum zijn inderdaad een getuigenis van de "Spiegel van de Grote Wereld". Het bij uitstek kind- en gezinsvriendelijk museum bestaat dit jaar 25 jaar, wat gevierd wordt met een uitgebreide activiteitenkalender : lezingen, speelavonden, knutselateliers, enz. We verwijzen hiervoor naar onderstaande website. (Vrij naar de museumfolder 2007)

Praktisch : Speelgoedmuseum Mechelen, Nekkerspoelstraat 21, 2800 Mechelen. Tel. : 015/55.70.75 / web: www.speelgoedmuseum.be e-mail: info@speelgoedmuseum.be Open van 10 tot 17 uur. Maandag, 24,25,31 december en 1 januari gesloten. Voor reservatie deelname aan de jubileumactiviteiten: tel. 015/55.70.75 of communicatie@speelgoedmuseum.be

EEN BOEKENBEURS OVER SPOORWEGLITERATUUR TE LIER

Op 2 december 2007, van 9 tot 13 uur, organiseert de vereniging "Lierse Modelspoorwegen De Geit" een BOEKENBEURS over SPOORWEGEN. Adres : Zaal Kartuizershof,

Kartuizersvest 55-57 te 2500 Lier. Inkom : 2 €. Info: M. Gullentops, Tel. 0478/44.56.17 www.liersemodelspoorwegen.be

DE 25 DAGEN VAN ANTWERPEN, EEN BOEIENDE REEKS KATERNEN

Reeds meer dan een jaar geleden startte de publicatie de maandelijkse vervolgreeks "De 25 dagen van Antwerpen", een initiatief van de Nederlandse uitgeverij Waanders (met steun en samenwerking van het Stadsarchief- Antwerpen). Elk katern van 24 bladzijden licht één historische dag toe in verband met de stadshistorie en geeft achtergrondinformatie over de stadsontwikkeling in de betreffende periode.

Talrijke delen (uiteraard vooral de afleveringen vanaf nummer 16, met betrekking tot de 19de en 20ste eeuw) geven informatie over de economische evolutie en de havenontwikkeling van de Scheldestad. De titels van enkele katernen nemen we op in onze onderstaande rubriek "Onder de leeslamp". Meer info : www.de25dagenvanantwerpen.be (P.V.)

EEN NIEUWE DVD-UITGAVE OVER HET SINT-FELIXPAKHUIS TE ANTWERPEN

In het FelixArchief kan (tegen een democratische prijs) de nieuwe DVD aangeschaft worden met de titel "Sint-Felixpakhuis wordt Felix-Archief". De herbestemming van het legendarische stapelhuis, waarin het Stadsarchief Antwerpen onderdak

vond, komt uitgebreid aan bod. De DVD bevat ook een uniek filmdocument "Antwerpen Kunststad" met filmopnamen over stad en haven uit 1925-1927. Meer info : www.felixarchief.be/ / tel. : 03/292.94.11

MAS EN FELIXARCHIEF NODIGEN UIT : "KENNIS- EN INFORMATIEMANAGEMENT IN DE ERFGOEDSECTOR

Op 13 november 2007 (van 10 tot 16 uur) gaat in het FelixArchief (Oude Leeuwenrui te Antwerpen) een studiedag door "KENNIS maken met het MAS", op uitnodiging van het MAS en het FelixArchief.

Het MAS opent in 2010 zijn deuren in Antwerpen. De collectie van vier musea en van de Erfgoedcel Antwerpen komen er samen. Ook alle kennis en informatie van die musea krijgen een nieuw onderdak. Het MAS wil deze kennis en

informatie integreren in een kenniscentrum en onderzoekt hoe een museum de stap kan zetten van een geïsoleerde museumbibliotheek naar een open kenniscentrum. Daarbij staat een goed kennis- en infobeheer voorop. Op de studiedag worden de "best practices" op dit gebied in Vlaanderen en daarbuiten voorgesteld.

Info en inschrijvingen via : www.mas.be

DAMSTATION ANTWERPEN IN BEELD

Honderd jaar geleden stond het Damstation te Antwerpen in de weg voor de aanleg van het ringspoor rond Antwerpen. Het stationsgebouw –circa 3000 ton zwaar- werd in zijn geheel 36 meter verplaatst, een sensationele technische operatie.

Een reeks van 25 postkaarten legde de verplaatsing minutieus vast. De reeks werd uitvergroot en vanaf 8 september jl. (n.a.v. de jaarlijkse Damfeesten) buiten opgehangen op het tracé waarlangs het station precies een eeuw geleden werd

verplaatst. Meer info op www.mas.be "Damstation verzet !" is een samenwerkingsinitiatief tussen

Wijkwerking Spoor Noord en het MAS. (Naar een bericht van het MAS)

STOOMGRAANZUIGER "ANTWERPEN NR. 19" HEEL EVEN TERUG IN DE SCHELDESTAD

De laatste stoomgraanzuiger van de Scheldestad (Antwerpen Nr. 19), een aantal jaren geleden voor iets meer dan de prijs van oud ijzer verkocht aan het Maritiem Museum te Rotterdam, was naar aanleiding van de zeer succesvolle editie van "WaterkAntwerpen 2007" (einde september / begin oktober jl.) heel even terug in de Scheldestad. De door de Rotterdamse vrijwilligers van het Havenmuseum vakkundig gerestaureerde graanzuiger genoot een werkelijk massale belangstelling. Voor vele bezoekers was het niet duidelijk dat dit uniek monument van varende erfgoed niet zo heel lang geleden in de Antwerpse haven werd ingezet. De op zijn minst dubbelzinnige vermelding in koeien van letters "Stadsgraanzuiger Nr.19-Rotterdam", geschilderd op de achterromp van het gevaarte, schiep voor velen een meer dan begrijpelijke verwarring. Meer over het wedervaren van de Antwerpse stoomgraanzuigers leest u ook in de het tijdschrift "RUIMSCHOOTS" jg. 2007, nr. 4.

We vernamen uit goede bron dat deze graanzuiger het laatste exemplaar ter wereld is in zijn soort, dat nog in staat is te werken! Stoomgraanzuigers zoals deze werden destijds ingezet bij de overslag van o.a. granen van zeeschip naar binnenvaartschip. De eerste van deze indrukwekkende machines deden hun intrede in de Europese havens omstreeks 1900 en ze bepaalden tussen 1920 en circa 1970 het beeld van de graanoverslag. Na de oplevering in 1927 heeft Nr. 19 tot 1984 dienst gedaan in de haven van Antwerpen. In 1985 werd het gevaarte verkocht en kort nadien was het een deel van de collectie Havenmuseum in Rotterdam.

Vrijwilligers van de Stichting Rotterdamse Graanelevator dragen sinds 1987 zorg voor de (grondige) restauratie, het onderhoud en de bemanning. Wat niemand voor mogelijk had gehouden: in 1992 werd "Stadsgraanzuiger Nr. 19" opnieuw onder stoom gebracht. De machineruimte is uitgerust met een compound - stoommachine met

vermogen van 275 pk. Verder is er een oliegestookte Schotse ketel van 16.500 liter met 2 vuren, en zijn er brandstoftanks met 2 x 12.000 liter gasolie.

De stoomgraanzuiger, de trots van het Rotterdams Havenmuseum, gelegen in het hart van de grootst havenstad ter wereld, wordt zeer regelmatig gedemonstreerd, zowel in

en buiten Rotterdam. De aanzienlijke onkosten voor onderhoud worden vooral gedragen via sponsoring, afkomstig van een tiental Nederlandse bedrijven.

Meer info : www.elevator19.nl en info@elevator19.nl

(P.V., vrij naar een informatiefolder van de Stichting Rotterdamse Graanelevator)

EEN NIEUW BOEK OVER COCKERILL YARDS TE HOBOKEN

We hebben reeds bericht over de tentoonstelling "Cockerill Yards" te Hoboken (gehouden in de zomer van 2006). Deze expo vond plaats n.a.v. de herdenking van het faillissement van de scheepswerf, 25 jaar geleden. Nu is er ook het boek hierover, dat op 27 oktober 2007 in het Hobokense Districthuis officieel aan het publiek wordt voorgesteld. De titel is "**Cockerill Yards Hoboken, Courage To The Last**" (1873-1982). Dit merkwaardig boek omvat zowel bijdragen over de geschiedkundige, boeiende en

unieke getuigenissen en een CD-Rom als bijlage. Deze CD bevat uniek beeldmateriaal, een lijst van gefabriceerde schepen, een bibliografie en nog veel meer.

Voorintekenen op het boek kan door storting van 20 € (+ 2,30 € voor portkosten binnenland) op Rek. 088-2397970-28 van de Heemkundige Kring Hoboecken. Het boek kan ook opgehaald worden bij mevr. Spies van de Hobokense Kring, Sint-Bernardsesteenweg 987 / bus 10 te 2660 Hoboken. / Meer hierover ook op www.mas.be (P.V.)

DE TWEDE JEUGD VAN DE OUDE BREPOLSFABRIEKEN TE TURNHOUT

De voormalige nijverheidsgebouwen van drukkerij Brepols zijn gesitueerd in de Baron F. du Fourstraat te Turnhout. Het beschermde kantoorgebouw werd recent omgevormd tot

een tentoonstellingsruimte met "infocafé". De volgende jaren wordt de site verder ontwikkeld als woonproject.

PROVINCIE LIMBURG

EEN TOEKOMST VOOR ONS MIJNVERLEDEN

Het laatste nummer van de 18-delige reeks "De koolputters. Geschiedenis van de Limburgse Mijnwerkers" (uitgeverij Waanders, i.s.m; het Vlaams Mijnmuseum en het Museum van de Mijnwerkerswoning) is getiteld "Sluiting en erfgoed". Daarin licht Chris Nelis de periode

van de sluiting der Limburgse mijnen toe. Op zeer gevatte wijze verwoordt Bert Van Doorslaer de huidige stand van zaken in verband met het behoud en de herbestemming van de mijngebouwen en -terreinen. (P.V.)

Staat de oudste BETONNEN KERK van België in OVERPELT?

In een recent nummer van "Monumenten & Landschappen" lazen we een boeiende bijdrage door Dirk Pauwels over het Ursulinenklooster te Overpelt, waar in 1909-1910 naar ontwerp van gelegenheidsarchitect Joannes Broux een fraai bedehuis werd opgericht. De oudste van Vlaanderen en België ?

Neen, want in voetnoot 25 vermeldt de auteur een nog oudere betonnen kapel, met name de kapel Masy (uit 1904) in Houthalen-Oost, opgericht door de Belgische mijn ingenieur Théodore Masy. Het volledig verhaal van Dirk Pauwels leest u in het tijdschrift M & L, jg. 26, nr. 4, juli-augustus 2007, p. 61-64.

DE MIJNEN VAN BERINGEN EN BOIS-DU-LUC VERENIGD IN EEN EUROPESE ERFGOEDROUTE !

ERIH (voluit "European Route of Industrial Heritage") werd in leven geroepen in het kader van de Europese projecten "Interreg IIC en IIIB". Via een dergelijke erfgoedroute wil men de identiteit van oude industriële regio's versterken, vermits de sites gelijkenissen en

verwantschappen vertonen. Beide mijnsites, gescheiden door politieke, culturele en linguïstiek barrières, vertonen veel raakpunten op vlak van erfgoedbehoud, herbestemming en publieke ontsluiting ervan. (P.V.)
Info: www.ecomuseeregional-du-centre , www.erih.net , www.beringen.be

SYMPOSIUM OVER ALCHEMIE IN HET JENEVERMUSEUM HASSELT

Volgend op een gelijknamige tentoonstelling organiseert het Nationaal Jenevermuseum te Hasselt in haar eigen lokalen op 24 november 2007 het Symposium "De wijze en de dwaas. De perceptie van

de alchemie door de eeuwen heen. Inschrijven via : jenevermuseum@hasselt.be / Telefoon : 011/23.98.60 / www.jenevermuseum.be

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

"HET ABC VAN DE VOLKSTUIN" IN HET GENTSE CAERMERSKLOOSTER

Deze tentoonstelling, gehouden van 13 juli tot 9 september 2007 in het Caermersklooster te Gent (Centrum voor Kunst en Cultuur van de Provincie Oost-Vlaanderen) was in menig opzicht een voltreffer, wat ook kan gezegd worden van de schitterende gelegenheidspublicatie door Yves SEGERS (ICAG), Leen VAN MOLLE (KUL, KADOC) en andere auteurs, getiteld "Volkstuinen. Een geschiedenis". Het boek werd uitgegeven door het Davidsfonds, het KADOC en de Provincie Oost-Vlaanderen (ill., 225 blz., prijs : 29,95 E).

De prachtige tentoonstelling, een initiatief van de provincie Oost-Vlaanderen in het kader van het

Museum van de Vlaamse sociale Strijd", liet in 26 stappen (26 thema's met alle letters van het alfabet) en evenveel in groene kleurschakeringen geschilderde kabinetten een stuk levendige maar door velen miskende volkscultuur ontdekken. Archiefstukken, affiches, werktuigen en DDT-sproeiers, foto's, filmfragmenten : alles draait bij om het onderwerp op een levendige manier voor te stellen. Het grondplan van deze zeer knap vormgegeven expo weerspiegelt de plattegrond van een terrein met volksstuinen ! De volksstuinen (waarvan een aantal op ware grootte gepresenteerd werden!) worden vanaf het einde van de 19de eeuw in georganiseerd verband bewerkt door werklozen en

arbeiders, waarbij in Vlaanderen "Het Werk van den Akker" de noodzakelijke lapjes grond ter beschikking stelt. Het gezonde tuinieren en eigen groenten kweken vormt een nobel alternatief voor het alcoholisme en andere maatschappelijke kwalen.

Volkstuinen vervullen vandaag nog steeds een sociale rol en brengen mensen uit diverse culturen dichterbij elkaar. Voor meer info : <http://kadoc.kuleuven.be>, www.hetabcvandevolkstuin.be. (P.V., vrij naar de tentoonstellingsflyer)

SINT-NIKLAASRITTEN EN ANDER NIEUWS VAN DE STOOMTREIN DENDERMONDE-PUURS

Het opsplitsen van de NMBS in drie nieuwe maatschappijen heeft allerlei praktische gevolgen voor de exploitatie van museumspoorlijnen. Door het juridisch vacuüm werd bijvoorbeeld het NMBS-station van Dendermonde door genoemde spoorlijn niet bediend. U kan de situatie opvolgen via website www.stoomtrein.be

Voor de kinderen van alle leeftijden liggen er nog een aantal "Sint-

Niklaasritten" in het verschiep, nl. op 24 en 25 november, 1 december en 2 december 2007! De stoomtrein zal gesleept worden door de stoomloc met verticale ketel "Cockerill" uit 1907 of door de nieuwe in dienst genomen locomotief "Tubize". Meer info over uurregeling en prijzen op bovenvermelde website. (P.V., naar een binnengekomen mail van Febelrail)

DE GERESTAUREERDE WATERMOLEN VAN HAUWERMEIRSMOLEN" TE MASSEMEN: VAN PUIN TOT PAREL

Deze molen werd voor het eerst vermeld in 1592 op een kaart van de Gentse landmeter Horenbault. In 1989 kochten de eigenaars het erf met de toen vervallen molen, gelegen Watermolenstraat 64 te Massemen (deelgemeente van

Wetteren). In 1994 werd de watermolen, met inbegrip van het sluiswerk, de graanmolen en olieslagmolen en de hoge schoorsteen, beschermd als monument. De eerste fase van de restauratie (in opdracht van de vzw Van

Hauwermeersmolen) startte op 16 mei 2001. Het nieuw geklinknageld bovenslagrad (152 cm breed, 242 cm diameter, 1500 kg) werd geplaatst op 2 oktober 2001.

De eerste fase werd op 28 april 2002 tijdens de Vlaamse Molendag feestelijk afgesloten.

De 2de fase startte in september 2006: metselwerk, dak, maalvloer, graanzolder, schrijnwerk... Heden zijn twee van de drie steenkoppels opnieuw operationeel. De tweede fase is recentelijk afgewerkt. Bij de restauratie werden al enkele voorzieningen getroffen om met

waterkracht groene stroom op te wekken met een generator. Dit kadert in de ruime educatieve functie die de molen toebedeeld krijgt : oude molentechniek, natuureducatie, biologische meelproducten, duurzame energie.

Voor meer info : www.vanhauwermeersmolen.be. De molen kan tijdens het weekeind bezocht worden, groepsbezoeken na afspraak via telefoon 09/366.42.60 (Vrij naar een tekst in de brochure "Wetteren OMD 9 september 2007 WONEN")

EEN TENTOONSTELLING MET ZELDZAAM WAAS ZILVER IN HET STERCKSHOF

In het Zilvermuseum "Het Sterckshof" te Deurne nabij Antwerpen loopt tot 6 januari 2008 de opmerkelijke tentoonstelling "WAAS ZILVER 1700-1869". Het betreft een unieke geheel van nooit eerder samengebrachte zilveren siervoorwerpen, afkomstig uit Beveren, Temse, Lokeren en Sint-Niklaas.

Er worden naar aanleiding hiervan diverse randactiviteiten op touw gezet. Eén ervan is de tentoonstelling (van 10/11/07 tot 06/01/08) "Hedendaags zilver Sint-Niklaas" in de Academie voor Schone Kunsten Sint-Niklaas (www.academiesintniklaas.be).

Interessant is ook het **erfgoed-parcours** in Temse rond de familie Nijs, die o.m. als koperslagers, zilversmeden en diamantknievers hun stempel hun stempel hebben gedrukt op de kunstproductie in het Land van Waas en Temse in het bijzonder. Meer info op website www.temse.be en

www.erfgoedwaasland.be. Op laatstgenoemde site verneemt men meer informatie over het Colloquium van 30/11/2007 in de Stedelijke Academie voor Schone Kunsten) over "**De economische ontwikkeling in het Land van Waas in de 18de eeuw**". (Karel Haustraete en Patrick Viaene)

PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

BEZOEK HET DRUIVENMUSEUM TE OVERIJSE

Het Druivenmuseum te Overijse is ondergebracht in de 17de eeuwse afspanning "Den Bonten Os". De plaatselijke druiventeelt startte in 1865, toen Felix Sohie in Hoeilaart een eerste serre oprichtte. Deze tuinman verwierf op de duur een enorme stielkennis en verzorgde ook de "kassen" of serres van de graaf, woonachtig in het kasteel van Huldenberg. Aangewakkerd door Felix Sohie werden in 1878 door drie vermaarde Overijzenaren, de gebroeders Danhieux, tal van serres gebouwd in Overijse. De gunstige ligging ten opzichte van het nabije Brussel als afzetgebied van de luxueuze kasdruiven zorgde voor de uitbreiding van de druiventeelt. In de loop van de tijd ontwikkelde de vorm van de serres, van een rond model, naar warenhuisserres.

Het museum belicht ook de ontwikkeling van de verwarmings-technieken van de serres. Verwarming van de serres was nodig om de levering van druiven gedurende gans het jaar te kunnen garanderen. Ook de regelmatige bevloeiing in de serres was nodig. In het begin gebeurde dat met gieters, later kwam de "battant" op, een soort manuele pomp, die na de 1ste Wereldoorlog geperfectioneerd werd. Vandaag bestaan er volledig geautomatiseerde irrigatiesystemen. Het museum gaat ook in op de druivenziekten en verdelgingsmethoden, waarvoor veelal zwavel gebruikt werd. Ook de oogst van de typische druivensoorten (waarover Ribier, Muscat, Frankental, Collman en Royal) wordt belicht. Deze en andere aspecten (vrouwenarbeid in de druiventeelt, verkoop, verpakking,

transport, export) worden getoond op een relatief kleine oppervlakte. Het Druivenmuseum is al bij al een sympathiek, compact en didactisch museum, waarbij het bezoek eindigt aan de infobalie van de gemeentelijke Dienst van Toerisme.

Praktisch : Druivenmuseum Overijse, Justus Lipsiusplein 9, 3090 Overijse. Telefoon : 02/785.33.73. Open van 1 april tot 31 oktober van maandag tot donderdag van 9 tot 12 en van 13 tot 16 uur. Vrijdag : 9 – 12 u. Gratis toegang, gesloten tijdens weekeinds. (P.V., vrij naar een museum-flyer)

EEN INTERESSANTE UNIVERSITAIRE COLLECTIE OVER FARMACIE TE LEUVEN

In de Campuskrant (KUL) van 19/09/2007 lazen we dat FARMALEUVEN (de apothekers van de K.U.Leuven) ijvert/ijveren voor het optimaliseren van hun collectie en museum. Heden (al tientallen jaren) is deze veelzijdige collectie ondergebracht in het Farmaceutisch Instituut in de Van Evenstraat 4 te Leuven, naast de Alma. De faculteit verhuisde echter vorig jaar naar de Gasthuisberg (naar de nieuwe gebouwen van Onderwijs en Navorsing). Het museum bleef achter in de (vrijwel ontoegankelijke) oude plek. Het betreft een erg waardevolle collectie en deze verdient (ook volgens SIWE vzw) een optimale presentatie voor het publiek. SIWE verwijst hierbij bijvoorbeeld naar de aanpak van het Museum voor de Geschiedenis van

de Wetenschappen van de Universiteit Gent.

FARMALEUVEN ijvert voor het behoud van het oude Farmaceutisch Instituut als museumsite. Een mogelijke maar nog utopische piste is het bijeenbrengen van alle verzamelingen van de bio-medische faculteiten, iets waarvoor het vorige academisch bestuur een zekere interesse toonde, maar waarvoor heden de gesprekken van voor af aan dienen herhaald te worden. FARMALEUVEN heeft een werkgroep die met deze doelstelling en de toekomst van de collectie begaan is. Geïnteresseerden kunnen contact nemen met de heer Johan Van Calster, Voorzitter Farmaleuven via farmaleuven@pharm.kuleuven.be (K.H. & P.V.)

OKV ZET HET SPORTIMONIUM IN DE KIJKER

Over het “Sportimonium” las u reeds één en ander in de vorige Nieuwsbrief. Dit keer willen we het zomernummer van OKV (Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, 45ste jaargang, juni-juli 2007, nr. 3) onder de aandacht brengen. Het is merkwaardig hoe kunst, cultuur en sport via de volksculturele en sociale kijk op het sportgebeuren aan elkaar worden gelinkt. Het themanummer “Stilstaan bij beweging” presenteert een grote rijkdom aan korte bijdragen die de veelzijdigheid van de sport en de sportbeoefening aantonen : van kegelsport tot Olympiaden, van topsterren tot de anonieme sportbeoefenaar. Ook

over het museumgebouw, met name het gerestaureerde strandgebouw aan het meer van Hofstade (architect Maxime Wijnants) en het domein van Hofstade wordt ruim aandacht besteed.

Nog wat praktische informatie : SPORTIMONIUM, Bloso-domein Hofstade. Adres : Tervuursesteenweg, 1981 Hofstade. Informatie : 015/618.222.

www.sportimonium.be

publiekswerking@sportimonium.be

Toegang: alle weekdays 10-17 uur, zon- en feestdagen 11-17 uur (let op: zaterdag gesloten). (P.V.)

Oude SLUIS te AARSCHOT Beschermd en Gerestaureerd

In “Monumenten & Landschappen”, jaargang 26, nr. 4 (juli-augustus 2007) lezen we op pagina 9 van de “Binnenkrant” dat de sluis op de Laak te Aarschot, beschermd als Monument sedert 19 februari 2000, schottenmechanismen inbegrepen, vakkundig werd gerestaureerd. Een “laak” is een grote beek die overtollig water wegvoert van een

rivier. De Grote Laakbeek voerde water af van de Demer naar de Dijle, in Werchter. In de 16de eeuw werden de laken te Aarschot opgenomen in de nieuwe verdedigingswerken. Om het waterpeil in de defensieve grachten te regelen, werden enkele sluisgebouwen of “spuyen” opgericht, waarvan het huidige 16de eeuwse sluisje een restant is.

OPENING HERTBOOMMOLENMUSEUM TE O.L.V.-LOMBEEK

Op 11 november 2007 gaat van 11 tot 17 uur de publieke opening door van het Hertboommolenmuseum in de schuur naast de Hertboommolen, Windmolenstraat 20 te 1760 O.L.V.-Lombeek (Roosdaal). Informatie : 054/ 51.87.07. E-mail : museum@windmolen.be / <http://www.windmolen.be> (bericht uit "Molenecho's" jg. 35, nr. 2, p. 321 door Mvr. Beatrice CARLIER, wetenschappelijk medewerkster Hertboommolenmuseum)

TRAMLOODS TE HUMBEEK, DEPOTRUIMTE VAN HET MOT

In de Kerkstraat te Humbeek, deelgemeente van Grimbergen, staat het voormalig tramstation en de tramloodsen, opgetrokken in 1887-1888. De (als Monument beschermde) gebouwen liggen langs de vroegere lijn Brussel-Humbeek. Het station werd ingehuldigd in 1889

en afgeschaft in 1961. Na een lange periode van leegstand werd het gebouw in 2000 gerestaureerd en ingericht als woning en het Museum voor Oudere Technieken (MOT) gebruikt de tramloodsen als opslagplaats.

Een recent B(R)OUWHISTORISCH EN VERGELIJKEND ONDERZOEK naar BROUWERIJ LORIERS te HOEGAARDEN

In het kader van de opleiding Monumenten- en Landschapszorg (Hogeschool Antwerpen) realiseerde Katrien Verwinnen onder het promotorschap van Patrick Viaene een Masterthesis over de voormalige brouwerij Loriers te Hoegaarden. Hierna volgt een synthese van het onderzoek door de auteur ervan.

Het onderwerp van het onderzoek is een brouwerij die zijn wortels kent in

de rijke brouwgeschiedenis van Hoegaarden en die in sterke mate heeft bijgedragen tot het bierimago dat dit dorp vandaag kenmerkt.

Voor de ontwikkeling van de brouwerijsite en de brouwhistorie is het dossier met plannen uit het "Archief van de hinderlijke, gevaarlijke en ongezonde bedrijven" van groot belang. Ook de interne organisatie is hieruit af te leiden. Het

grootste hiaat in het onderzoek is het ontbreken van het bedrijfsarchief Loriers. Bewijzen van een eerdere brouwerijactiviteit op de site en in haar onmiddellijke omgeving geven aan dat brouwerij Loriers deel uitmaakt van een groter geheel. De industriële site vormt dan ook een belangrijke schakel in de Hoegaardse biertraditie : de brouwerij linkt immers de ambachtelijke traditie aan de industriële brouwerijen. Beide aspecten zijn op de site nog steeds zichtbaar.

Vóór de familie Loriers naar de site in de wijk Egypte kwam in 1887, waren daar al brouwers actief geweest. De dateringssteen "1753" in de gevel van de oude brouwerij, verwijzend naar de brouwerij van Vandermolen of Falla, is hier een restant van. De 1ste aanvraag voor het plaatsen van een stoommachine op de site gebeurde in 1874 door brouwer Godts. Dit was tevens de 1ste stoommachine in een brouwerij in Hoegaarden. De oorspronkelijke vierkantshoeve op de site dateert uit de 18de eeuw. Het woonhuis heeft zijn huidige volume al op het primitief kadasterplan uit 1836. Aan de hand van de dateringssteen in de gevel kan worden afgeleid dat dit gebouw ca. 1832 werd aangepast of verbouwd. In het interieur

daarentegen zijn wel meer drastische ingrepen merkbaar.

In overeenstemming met de tendensen van de industrie in het interbellum kende ook brouwerij Loriers schaalvergroting en modernisering. Vanaf 1925 werd het familiebedrijf omgevormd tot "N.V. Brouwerijen en distilleerderij Loriers". In de jaren 1930 zal de brouwerij zich op moderne wijze inrichten, nieuwe bieren op de markt brengen en een grote uitbreiding kennen. Ondanks de grote modernisering bleef deze tot aan WO II ook verder witbier brouwen in de traditionele brouwerij uit de 18de eeuw, die zich naast de brouwtoren bevond. De belangrijkste aanpassingen waren de bouw van de nieuwe brouwtoren in de jaren 1930. De bouw ervan werd gerealiseerd in 2 fasen (1929-1938).

De marketingstrategie van brouwerij Loriers heeft zeker ook bijgedragen aan de groei van de brouwerij tot in de jaren 1950. Deze strategie toonde zich o.a. in het gebruik van reclame, het doelbewust gebruik van briefhoofden en de Naamsverandering in 1932 naar "N.V. Grootte Brouwerijen van Hougaerde". Dit alles had te maken met de reputatie die Hoegaarden gedurende de jaren had opgebouwd op het vlak van kwaliteitsbier.

Vergelijkend onderzoek m.b.t. interbellumbrouwerijen bracht talrijke overeenkomsten aan het licht. De meeste brouwerijsites kenden, zoals brouwerij Lories, een organische ontwikkeling. Op deze sites speelde ook het woonhuis of de directeurswoning een bepalende rol. Al deze brouwerijen pasten bij hun brouwtoren het “*cascadesysteem*” toe, waarbij gekozen werd voor een verticale opbouw. De grondstoffen werden eerst naar boven geleid om daarna tijdens het productieproces geleidelijk te zakken naar de onderste regionen van de toren. Eén van de belangrijkste kenmerken van deze brouwtorens is dat deze alle beschikten over een brouwzaal op de gelijkvloerse of eerste verdieping die doorgaans duidelijk zichtbaar was voor de buitenwereld. Dit was immers het kloppend hart van elke brouwerij. Eveneens waren deze brouwtorens door hun omvang ook een belangrijk signaal voor hun omgeving en zijn ze vaak beeldbepalend geworden voor de buurt waarin ze zich bevinden. De architectuur van de meeste brouwtorens uit het interbellum bleef sober.

Enkel grote brouwerijen konden doelbewust een architect nemen die bij hun idealen paste. Een goed voorbeeld hiervan is de brouwerij Wielmans te Vorst, waar Adrien

Blomme de ontwerper was van de brouwtoren. De brouwtorens waren doorgaans opgetrokken uit een betonnen skeletstructuur met muren van baksteenmetselwerk. Het functionele karakter van deze industriële gebouwen primeerde op het esthetische, maar desondanks probeerde elke brouwerij zich te onderscheiden door aandacht te geven aan de specifieke vormgeving van deze brouwtorens. Dit is een eerste verkennend onderzoek naar de typologie van de interbellumbrouwerijen, maar hier moet nog veel onderzoek verricht worden.

Brouwerij Lories was de enige brouwerij in Hoegaarden die zich in de 20ste eeuw ging industrialiseren en zich ging toeleggen op bier van lage gisting. Bovendien vormde deze brouwerij, doordat men hiernaast ook ambachtelijk bleef brouwen, in het Vlaamse landschap een schakel tussen de grote industriële en de ambachtelijke brouwerijen.

Omwille van de economische en maatschappelijke invloeden die de site ondergaan heeft, is brouwerij Lories zoals de meeste industriële sites constant in ontwikkeling geweest. Dit is de dag van vandaag nog steeds het geval. Bij de herbestemming dient de

leesbaarheid van de site behouden te blijven. Hier moet rekening mee gehouden worden bij de nieuwbouw. Het karakter van deze voormalige vierkantshoeve moet gerespecteerd worden. Ondanks de verwaarlozing na de sluiting van de brouwerij is de globale structuur van de interbellumbrouwtoren bewaard gebleven en

kunnen we de interne organisatie nog goed aflezen. Deze functionele leesbaarheid dient zeker behouden te blijven bij de herbestemming. De brouwtoren is trouwens nu nog steeds een oriëntatiepunt in het Hoegaardse landschap.

(Met dank aan Katrien Verwinnen)

DE “WITTE VAN HOEGAARDEN” KEERT TERUG NAAR ZIJN BAKERMAT !

Aansluitend op vorige bijdrage en nog even in dezelfde gemeente blijvend : de terugkeer van de “Witte van Hoegaarden” naar het thuisfront is een opmerkelijk en heuglijk feit. In Hoegaarden had men het reeds voorspeld en zijn de caféhouders en voormalige brouwers het volmondig eens : men brouwt geen witbier in een pilsbrouwerij (in de Jupilerbrouwerij te Jupille nabij Luik). Als geheugen-opfrisser:

InBev kondigde in december 2005 aan dat het witbier, als onderdeel van een groot herstructureringsplan, moest verhuizen naar Jupille. In december 2006 is men in Jupille effectief witbier beginnen brouwen. Kort nadien, op 23 januari 2007 ging in de witbierbrouwerij van Hoegaarden een “bezoekerscentrum” open (om de pijn te verzachten...)

en begin april kondigde InBev de definitieve sluiting aan van de brouwerij te Hoegaarden. Een maand later zijn de voorraden van grootwarenhuizen als Carrefour en Delhaize op. InBev sust : er zijn tijdelijk problemen door “brouw- en inpakproblemen”.

Totaal onverwacht kondigt InBev op 10 september 2007 de terugkeer aan van de ‘Witte van Hoegaarden’ naar de oude brouwerij. Om met de woorden van de illustere Hoegaardenstichter te besluiten : *“De grote brouwerijen wanen zich almachtig. Maar ze vergeten dat wat goed is voor hun portefeuille, niet altijd goed is voor de kwaliteit van het bier !”*.

(Vrij naar uitgebreide kranten o.a. de Morgen van 11/09- en 12/09/2007)

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

DE LAATSTE IJSLANDVAARDER TE OOSTENDE

De "Amandine O-129" is als laatste IJslandvaarder toegankelijk aan de eigen ligplaats, de gekende Visserskaai te Oostende, gelegen vlak tegenover het station. U krijgt er een levendig beeld van "d'Ostensjhe Ieslandvisjherie" of Oostendse IJslandvisserij ! Toegangsuren : maandag 14 tot 19 uur, andere dagen 10 tot 19 uur.

Open op zon- en feestdagen en schoolvakanties. Toegangsprijs : 3,00 E, kinderen 0-5 jaar : gratis, 5-14 jaar : 1,5 E. Gidsbeurt door Gidsenkring Lange Nelle op aanvraag (35 €, max. 15 personen). Tel. : 059/23.43.01. E-mail : mso-amandine@skynet.be. Web.: www.museum-amandine.be

MERCATOR WACHT NOG STEEDS OP HERSTELLING

Iedereen weet dat de herstellings- en onderhoudswerken aan historische zeilschepen zeer duur zijn. Vóór zijn bescherming gebeurden talrijke werken (23 miljoen frank tot 1999) door de vzw Mercator. In 2000 beschermde de Vlaamse Regering het zeilschip als Monument. Men schat heden dat er ongeveer 7,5 miljoen euro nodig zijn om het schip, dat o.m. kampt met roestvorming, opnieuw vaarklaar te

maken. Vlaanderen heeft slechts één dergelijk schoolschip en drijvend museum van dat niveau. Het "vlaggenschip" mag in de toekomst ook niet ontbreken op allerlei Vlaamse en internationale zeilmanifestaties. De Vlaamse overheid overweegt publiek private samenwerking om de werken te financieren. (Bron : Vrij naar een bericht in "Ruimschoots", 2007, nr. 3)

QUICK SCAN VLASERFGOED MANDELVALLEI

In de driemaandelijke "CAG-Nieuwsbrief" (april-juni 2007) lazen we interessant nieuws in verband met het realiseren van een "quick

scan" die het onroerend erfgoed van de vlasteelt en -verwerking in de Mandelstreek (gemeenten Ingelmunster, Oostrozebeke, Meulebeke,

Izegem en Dentergem) in kaart brengt. Daartoe behoren onder meer de site Mommorency te Ingelmunster, de vlasroterij Lannoo in Oostrozebeke, site Geldhof te Ingelmunster, de vlashoeve Edgard Holvoet te Lendeledede en site Stragier in Izegem. De scan

benadrukt de toeristische potenties van dit vlaserfgoed en wijst op de herbestemmingsmogelijkheden ervan. Dit gebeurt i.s.m. het Streekhuis Midden West-Vlaanderen) (Met dank aan CAG vzw)

EEN BRUGSE ZEEPZIEDERIJ GERENOVEERD TOT WONINGEN

In 1906 bouwde de Ieperse familie Cardinael in Brugge langs de Predikherenlei (heden nummer 12./3) de zeepziederij "De Ster" op vroegere bleekgronden. In 1969 staakte het bedrijf zijn activiteiten en

werden de industriële gebouwen hergebruikt als drukkerij. Sinds 2005 wordt de site omgevormd tot lofts. Het karakteristieke fabriekssilhouet met hoge ronde schoorsteen werd behouden.

CURSUS "ERFGOED : EEN BEDREIGDE GRONDSTOF

Op woensdagen 14 en 28 november en op 5, 12 en 19 december van 14 tot 17 uur wordt in Syntra West Kortrijk, Doorniksesteenweg 220 te 8500 Kortrijk, een lessenreeks gegeven door Adriaan LINTERS

over allerlei aspecten van erfgoedbehoud en -ontwikkeling. Informatie & inschrijvingen : Patrick Caenen, tel. : 051/26.87.50 patrick.caenen@syntrawest.be

EEN PIANOMUSEUM TE RUISELEDE

In de Aalterstraat 4 te Ruiselede is de bekende pianobouwer Maene gehuisvest. Het bedrijf geniet wereldfaam als bouwer van zowel moderne piano's als op het gebied van de bouw van replica's van

historische muziekinstrumenten. De collectie is enkel na afspraak en n.a.v. bepaalde publieksactiviteiten (vb. n.a.v. Open Monumentendag) open voor bezoek. www.ruiselede.be

BRUSSELS GEWEST

INGENIUM. DE FOTOGRAFIE VAN HET VERNUFT 1846-2006

In vorige Nieuwsbrief kondigden we deze zomertentoonstelling aan (die haar deuren sloot op 9 september), gehouden in de Brusselse BOZAR (Paleis voor Schone Kunsten). SIWE ging uiteraard deze tentoonstelling ,meermaals, bezoeken. Over meer dan tien zalen werden 345 foto's gepresenteerd, een selectie door de Portugese commissaris Jorge Calado, zelf gespecialiseerd in de thermodynamica van moleculaire vloeistoffen.

Het moet herhaald worden : de expo was overdonderend en bracht in herinnering dat de in 1839 ontdekte fotografie beschouwd moet worden als één van de laatste grote ontdekkingen van de eerste industriële revolutie. Destijds werd fotografie ook als dusdanig getoond op de eerste wereldtentoonstelling in

Londen in 1851. De expo in BOZAR was gegroepeerd in tientallen thema's, waarmee de uitgestrekte wereld van de "engineering" werd geïllustreerd : de vier elementen water, vuur, lucht en aarde, die soms samen op één foto werden samengebracht, gevolgd door de bouwkunde, civiele techniek, mijnbouw, mechanica, ruimtevaart, chemie, geneeskunde, enz.. De rondleidingen ter plaatse voegden zeker iets toe aan de van schaarse achtergrondteksten voorziene expositie. Ook in de lijvige catalogus, waarin al het beeldmateriaal opgenomen is, blijven de verhalen achter de beelden zoek. De volledige lijst bruikleengevers en fotografen vindt men op www.bozar.be. (P.V.)

HET KANAAL BRUSSEL-CHARLEROI 175 JAAR OUD

Deze verjaardag werd in september 2007 uitvoerig gevierd in de Brusselse kanaalgemeenten. Tijd voor een korte terugblik op de geschiedenis van dit belangrijk kanaal dat, als aftakking van de Samber, Maasbekken en Scheldebekken verbindt. Het kanaal, dat in Brussel uitmondt in het, in 1561 ingehuldigde, kanaal Brussel-Willebroek, werd gegraven om steenkool uit Wallonië naar Brussel en Vlaanderen te vervoeren.

Plannen ervoor bestonden reeds vanaf het midden van de 17de eeuw. Een tweede poging dateert van 1698 en werd niet doorgezet, enerzijds vanwege te verwachten technische problemen, anderzijds omwille van politieke tegenkanting vanuit de Nederlanden. Nog andere pogingen mislukten tot tijdens de Hollandse periode (in 1823) de briljante ingenieur Jean-Baptiste VIFQUAIN zijn schouders zette onder de werken. De oorspronkelijke plannen tonen dat het kanaal slechts 2 meter diep en 6 meter breed was, juist genoeg om de "baquets de Charleroi" (scheepjes van 70 ton) te laten kruisen !

Het kanaal, met zijn 55 sluizen en zelfs een spectaculaire, nauwe tunnel, werd in op 25 september 1832 in gebruik genomen. Reeds in 1879 werd besloten het kanaal aanzienlijk te verbreden en te moderniseren voor schepen van 300 ton. Kort voor en na de Tweede Wereldoorlog werd het kanaal andermaal volledig vernieuwd voor de doorvaart van schepen van 1350 ton, waardoor de tweede scheepstunnel van Godarville (beperkt voor de doorvaart van schepen van 300 ton) en heel wat sluizen opgeheven werden door de bouw van het legendarisch "Hellend Vlak" te Ronquières (1962).

Voor meer info :

www.brusselsbywater.be

Raadpleeg ook het schitterend naslagwerk : STERLING André & DAMBRAIN Michel, Le Canal de Charleroi à Bruxelles. Témoin d'une tradition industrielle. Traces nr. 4. Namur, (Ministère Wallon de l'Équipement et des Transports) 2001.

WALLONIË

ATHUS EN HET ERFGOED VAN HET STAAL

Een permanente tentoonstelling over de ontwikkeling van de metallurgie in de regio van Athus (in het uiterste zuiden van België) kan bezocht worden. In 1872 stichtte de familie d'Huart uit Longwy (Fr.) de Société des Hauts Fournaux d'Athus en richtten een staalfabriek op, precies op de plaats van het huidige bezoekerscentrum. Het bedrijf sloot in 1977 zijn deuren, na meer dan een eeuw activiteit. Een groep

vrijwilligers richtte een tijdje geleden een interessant bezoekerscentrum op. Warm aanbevolen.

Praktisch: Adres = "Pôle Européen de Développement", rue du Terminal 11 te B-6791 Athus. Toegang elke eerste zaterdag van de maand van 14 tot 17 uur of op afspraak. Tel.063/22.18.46, GSM 0495/46.19.20. Meer info : www.athus-acier.be.tf / Email : athus.acier@skynet.be (P.V.)

INTERESSANTE REEKS FLYERS OVER MILITAIR-INDUSTRIEEL ERFGOED IN DE PROVINCIE LUIK

Uitgever van deze flyers is de vereniging "Les Territoires de la Mémoire", gevestigd in het centrum van Luik : 86, boulevard d'Avroy, Liège. Dit gebeurde met de steun van de toeristische dienst van de Provincie Luik. De informatieve

folders handelen telkens over één fort of één specifiek versterkings-systeem. Eben-Emael, Hologne, Loncin, Barchon en vele andere passeren de revue.

Meer info : www.territoires-memoire.be

INDUSTRIEEL ERFGOED IN DE PROVINCIE LUIK : DE ROUTE VAN HET VUUR

Deze route bestaat uit een reeks van interessante ankerpunten omtrent de geschiedenis van de industrie in de Maas- en Vesdervalleien. Van west naast oost bekeken, vertrekt deze route in AMAY (kalkovens,

multimedia-bezoekerscentrum "De Meesters van het vuur"). Ze vervolgt oostwaarts tot de "Prehistosite" te RAMIOUL (ijzerproductie en – bewerking in de preshistorie), VAL-SAINT-LAMBERT nabij Seraing

(bezoekerscentrum in het kasteel van de legendarische kristal- en glasfabriek), LUIK (Maison de la Métallurgie, zeker één der belangrijkste routeplaatsen) en BLEGNY (Argenteau-steenkoolmijn te Blegny-Trembleur. Ze eindigt in

VERVIERS (Toeristisch Centrum van de Wolnijverheid en de Mode). Meer info op de Nederlandstalige website : www.deroutevanhetvuur.be en e-mail: management@laroutedufeu.be (P.V.)

ONTDEK DE WOLROUTE, EEN GRENSOVERSCHRIJDEND ERFGOEDPROJECT

In Verviers kregen we bij ons laatste bezoek aan het Wolcentrum en – museum in het voormalig bedrijfsgebouw Bettonville te Verviers een bijzonder interessante map overhandigd waarin zes folders de geschiedenis en erfgoedplaatsen in verband met de wolnijverheid beschrijven. De steden die aan bod

komen zijn Verviers en Eupen (voor België), Aachen, Euskirchen en Monschau (voor Duitsland) en Vaals (voor Nederland). Het is een voorbeeldig instrument (voorzien van duidelijke en zeer praktische kaarten van elke stad) om zelf de wolroute af te leggen. Meer informatie : www.wolroute.net (P.V.)

EEN NIEUWE ONDERGRONDSE MIJN IN BELGIË OPEN VOOR PUBLIEK !

Het gebeurt niet alle dagen ! Op 21 mei 2007 werd in de Duitstalige gemeente Recht (Provincie Luik) een blauwsteenmijn opengesteld voor bezoekers. SIWE ging ter plaatse een rondleiding volgen en was in de wolken, zowel over de kwaliteit van de site als over de begeleiding door onze gids, Frau Mireille "SCHIEFERSTOLLEN" heet de zeer geïsoleerde maar gelukkig goed bewegwijzerd plek, waar alles om draait. De exploitatie van de

"Rechterse Blauwsteen" (leistein) is al eeuwenoud en werd aanvankelijk in steengroeven gevonden. In 1886 beslisten de gebroeders Markgraff zijdelings een ondergrondse gang in de berg te slaan. In 1890 werd een 50-tal meter dieper een tweede mijngang aangelegd, nl.: de huidige bezoekersmijn. De exploitatie werd in 1908 stopgezet. De exploitatie in de steengroeven duurde tot in de interbellumtijd. Het heeft jaren vrijwilligerswerk en financiële offers

gekost alvorens met de hulp van de stad Sankt-Vith en vooral via de middelen van "Interreg IIA DE-LUX" de mijn, die tot vóór enkele jaren omgevormd was als drinkwater-reservoir, "bezoeksveilig" te maken. Sinds 21 mei 2007 kunnen bezoekers na een ondergrondse wandeling van circa 500 meter reusachtige de ontginningshallen bewonderen. De rondleidingen (dagelijks om 11 en 14 uur), voorafgegaan door een zeer didactische filmprojectie, gerealiseerd door

Norbert Porta, focussen zowel op de ontginningstechnieken en de sociale geschiedenis als op geologie en mineralogie. Toegang dagelijks van 1 april tot 30 oktober. Tel. : 080/570.067 / Email : info@schieferstollen-recht.be / www.schieferstollen-recht.be / Wie in de ruime omgeving meer mijnen wil bezoeken kan o.m. 30 km oostelijk terecht te Bleialf (in de Duitse Eifel) voor een bezoek aan de "Mühlenberger mijngang". Meer info : www.Bleialf.de (P.V.)

LE CHEMIN DE FER DU BOCQ, EEN WEINIG BEKENDE MUSEUMSPOORLIJN

Onder de museumspoorlijnen in België is "Le Chemin de Fer du Bocq" (Ciney-Dorinne-Durnal, lijn 128) één van de minder bekende initiatieven. Sedert 1992 gebruikt de asbl "Patrimoine Ferroviaire & Tourisme" de pittoreske spoorweglijn Ciney-Yvoir, één van de mooiste spoortrajecten in België. Het traject Ciney-Yvoir, aangelegd in 1890-1898, opgegeven door de NMBS in 1960 voor personenvervoer) en in 1963 voor goederenvervoer, wordt in het hoogseizoen bereden met historische treinen met stoom- of dieseltractie. Na het stationnetje van Sovet, gelegen in prachtige vallei van de Bocq, een zijrivier van de Maas, bereikt men het eerste

waterbevoorradingspunt van de "Intercommunale Maatschappij van Brussel voor de Watervooziening". Daarna passeert men over een fraai stenen viaduct het onooglijke dorpje Senenne. Verderop, juist voorbij een lange tunnel, bereikt men Spontin. Men passeert langsheen de bottelarij van "Sources de Spontin".

Praktische info : tel.: 0479/91.05.26 of 0477/98.91.23 (reserveringen),

inform@pfttsp.be / Website :

<http://www.pfttsp.be/cfbocq>

De spoorritten vinden plaats van juni tot en met september iedere zon- en feestdag. Meer toeristische info over de regio :

<http://www.valleedessaveurs.be> / (P.V. naar een informatiebrochure).

ERFGOED VLAANDEREN ORGANISEERDE TE MARIENBOURG EEN RIT MET GERESTAUREERDE TRAMRIJTUIGEN C1505 EN C2000 op 29 september 2007

Op initiatief van Erfgoed Vlaanderen werd een rit georganiseerd met twee gerestaureerde tramrijtuigen nl. C1505 en C2000.

De N.M.V.B (Nationale Maatschappij Voor Buurtspoorwegen) bestelde 25 rijtuigen van de reeks C voor normaalspoorbreedte: zij werden tussen 1888 en 1913 geleverd. Deze tramwagons konden ook op treinsporen rijden en op breed spoor van de buurtspoorwegen zoals op de lijn Groenendaal-Hoeilaart-Overijse.

C.2000 is een aanhangrijtuig met twee assen, open balkons, een tweede klasse-afdeling voor reizigers en een bagage-afdeling. Het werd gebouwd door de Ateliers Germain in 1894. Het andere rijtuig, C1505, is eveneens een aanhangrijtuig met dezelfde karakteristieken

(constructeur Verhaegen) behalve dat er bovendien een eerste-klasafdeling (met roodfluwelen kussens) aanwezig is. De verwarming gebeurde door een potkachel.

Beide wagons werden ingezet op de lijn Groenendaal-Overijse totdat deze lijn werd afgeschaft in 1963. Dank zij de vereniging AMUTRA (Association pour le Musée du Tramway) werden deze rijtuigen in het trammuseum van Schepdaal ondergebracht.

Beide zijn geklasseerd als monument en werden door De Lijn in 1993 voor de tweede maal gerestaureerd.

Bron: Begeleidende tekst van Erfgoed Vlaanderen. Karel Haustraete

Stoomlocomotief

Tramrijtuig C1505
Foto's Karel Haustraete

KENT U HET “CENTRE DU RAIL ET DE LA PIERRE” TE JEMELLE?

Dit is een ander nauwelijks bekend erfgoedcentrum, ook in de provincie Namen gelegen, met een duidelijke link naar de spoorweggeschiedenis. Het handelt over spoorverkeer en toont foto's, affiches, uniformen, een miniatuurspoorlijn. Het vertelt over het lokale verzet van de spoorwegmannen in de 2de Wereldoorlog in Jemelle, een strategische

plaats (kruising van belangrijke spoorlijnen in zuidelijk België).

Praktische info : Centre du Rail et de la Pierre, Avenue de Ninove 11, 5580 Jemelle (Rochefort). Tel. : 084/22.36.01 / www.valdelesse.be

Toegang van 1 april tot 1 november. Voor groepen ook in de andere maanden na afspraak.

INTERNATIONAAL NIEUWS

STIEL (Stichting Industrieel Erfgoed Leiden) 20 JAAR JONG!

In relatief weinig steden is er een vereniging die actief die rond het plaatselijke industrieel erfgoed actief. Een prachtige uitzondering daarop vormt STIEL, de Stichting Industrieel Erfgoed Leiden. STIEL ijvert voor de opsporing en het behoud van monumenten van bedrijf en techniek in Leiden en omgeving. Daaronder worden niet alleen fabrieksgebouwen gerekend, maar ook winkels, pakhuizen, bruggen, stations en nutsbedrijven. Sinds de oprichting in 1987 is dankzij haar inspanningen een groot aantal complexen op de plaatselijke en landelijke monumentlijsten geplaatst. STIEL onderzoekt en beschrijft ook de

geschiedenis van Leiden als voor-aan-stande industriestad. STIEL geeft, reeds 18 jaar lang, een periodiek uit, met name “STIELZ, tijdschrift over de geschiedenis van werkend Leiden” (ISBN 0928-9437). Het nummer 2 van jaar 18 (juni 2007) blikt fier terug op twintig jaar publicaties en activiteiten (o.m. de herbestemmingplannen van de in 2000 beschermde Meelfabriek).

Info: STIEL-Secretariaat Postbus 4021, 2301 RA Leiden (Nederland).

Tel.: 0031/71/531.56.85 of -/512.58.77.

www.stiel-leiden.nl info@stiel-leiden.nl

Redactie STIELZ: Dhr. Wibo Burgers, De Fruittuinen 70, 2132 NZ Hoofddorp.

E-mail wibo.burgers@wxs.nl

EEN MASTER-OPLEIDING INDUSTRIEEL ERFGOED IN NOORD-FRANKRIJK

Weinige onderwijsinstellingen bieden een opleiding aan omtrent het behoud en beheer van industrieel erfgoed. Aan de Universiteit van de Noord-Franse stad Arras L'Université d'Artois bestaat sinds enkele jaren zo'n opleiding, met

name “Master Patrimoine Industriel, Sciences et Techniques”. Onder meer Adriaan Linters (VVIA) behoort tot het docentenkorps.

Meer informatie : http://www.univ-artois.fr/francais/formation/offre/fiches/h/m_cdese_mvp.html

INDUSTRIA ALS KATERN VAN HEEMSCHUT

Recentelijk kwam er een einde aan de afzonderlijke publicatie van “Industria”, het informatief tijdschrift omtrent industrieel erfgoed in Nederland, uitgegeven door FIEN (Stichting Federatie Industrieel Erfgoed Nederland). Het blad

verschijnt heden als katern van het tijdschrift “HEEMSCHUT”.

Meer info: www.industrieel-erfgoed.nl
redactieadres Industria: Marcel Overbeek, Noteboomstraat 8021 WR Zwolle
(industria@industrieel-erfgoed.nl).

BEZOEK HET NATIONAAL MIJNMUSEUM LUXEMBURG

De collectie van het Nationaal Mijnmuseum van het Groothertogdom Luxemburg te Rumelange omvat gereedschap, machines, werktuigen en archiefstukken die betrekking hebben op de exploitatie van ijzererts vanaf ca. 1850 tot de jaren 1980. Het grootste deel van de verzameling is geëxposeerd in de ondergrondse mijn galerijen, in hun oorspronkelijke omgeving. Ze getuigt van meer dan een eeuw technologische evolutie en van de

werkomstandigheden van de mijnwerkers. Een vitrinetentoonstelling met fossielen en mineralen vult dit aan. Het ondergronds bezoek in een temperatuur van 10°C verloopt per trein en te voet. Startplaats is de “Carreau de la Mine Walert”, goed bewegwijzerd in de omgeving van Rumelange, het meest zuidelijke punt van het Groothertogdom.

Groepen kunnen heel het jaar door terecht voor geleide bezoekers.

Individuele bezoekers zijn welkom van 1 april tot 30 september. Alle info : www.mnm.lu / telefoon : 00352/56.56.88.

Een tip : kom vroeg (tussen 8.30 en 9.30 uur) naar de balie van het Mijnmuseum, dan is een combinatie mogelijk met een bezoek in de namiddag aan "Le Parc Industriel et

Ferroviaire du Fonds de Gras" te Rodange. Dit ecomuseum kan bereikt worden via één van volgende twee "museumspoorlijnen" : de "Trein 1900" of "Minièresbunn" ! Meer info : www.train1900.lu en via email train1900@pt.lu en/of mstracks@pt.lu. Postadres : 1, Place du Marché te L-4756 Pétange (P.V.)

BEURS KLASSIEKE SCHEPEN : ENKHUIZEN 9 TOT 11 NOVEMBER 2007

De Beurs heeft dit jaar "Spirit of invention" als thema. De manifestatie is één van de belangrijkste in de Lage Landen : varend erfgoed in al zijn aspecten als deel van "mobiel erfgoed". De locatie van de Beurs is makkelijk te vinden en niet ver van het station

van Enkhuzen gelegen. Contact : Klassieke Schepen, Dijkweg 222, 1619-JC ANDIJK / Telefoon : 0031-228-591111. Meer informatie : www.klassieke-schepen.nl (naar een binnengelopen bericht van Thedo FRUITHOF en Wim DE BRUIJN).

«ARCHEOLOGIE INDUSTRIELLE EN FRANCE», TIJDSCHRIFT VAN CILAC.

De Fransen zijn meesters in het bedenken van allerlei letterwoorden. CILAC is er zo ééntje. Het staat voor "Comité d'information et de liaison pour l'archéologie, l'étude et la mise en valeur du patrimoine industriel" ! Het tijdschrift is vlot geredigeerd en prachtig geïllustreerd Bernard ANDRE en professor Louis BERGERON, grote namen in het Franse industrieel erfgoedwereldje

zijn sinds vele jaren zijn de bezielde coördinatoren. Meestal zijn de tijdschriftafleveringen opgevat als themanummers. Zo handelt bv. nr. 39 van december 2001 over steenbakkerijen en nr. 49, december 2006, verspreid voorjaar 2007, over de herbestemmingproblematiek van industrieel erfgoed. Meer info : cilac@wanadoo.fr (P.V.)

STEENKOOLMIJNEN OP DOEK IN HET MIJNMUSEUM TE LEWARDE (FR).

Tot 31 december 2007 kan u in het "Centre Historique Minier" in het Noord-Franse Lewarde gaan kijken naar de merkwaardige tentoonstelling "Guiseppe FLANGINI" met ondertitel "De blik van een Italiaanse schilder op de mijnen" (vrije vertaling). FLANGINI voelde zich als kunstenaar zeer nauw verbonden met de talrijke steenkoolmijnen in zijn woonomgeving en was meer

dan 40 jaar actief als schilder. De expositie presenteert werk, ontstaan tussen 1928 en 1960. Praktisch : toegang dagelijks behalve op Kerstdag van 10 tot 17 uur.

Adres/ CHM, Fosse Delloye, Lewarde (op 7 km ten zuidoosten van Douai).

Meer info : www.chm-lewarde.com . Tel. : 0033/3-27.95.82.82 (P.V.)

EEN INTERESSANTE TECHNIEKGESCHIEDENIS

SHT staat voor "Stichting Historie der Techniek", met website : <http://www.histech.nl/> Verwant hiermee is de "Chemiehistorische Groep" (<http://www.kncv.nl/chg/>) & "Working Party on History of Chemistry" (<http://www.euchems.org/Divisions/History/index.asp>)

Professor Ernst Homburg, opererend binnen het "Department of History, Faculty of Arts & Social Sciences" van de Universiteit van Maastricht

WEBSITE OVER

(NL) is bezieler van deze Stichting. Onlangs werd door voormeld persoon een groot lot van oude wetenschappelijke tijdschriften over chemiegeschiedenis weggeschonken. (Berichte der Deutschen Chemischen Gesellschaft : 1868-1925). Wellicht is dit geen eenmalige schenking. Geïnteresseerden kunnen contact nemen via telefoon 00.31-43-388 3314/ 3495 of via fax 00-31-43-388 4917 (P.V.)

MEESTELIJKE ATLAS – WEGWIJZER “INDUSTRIEKULTUR – RUHRGEBIET”

De door het “Regionalverband Ruhr te Essen” gepubliceerde “ATLAS DER INDUSTRIEKULTUR RUHRGEBIET” (INDUSTRIAL HERITAGE TRAIL – RUHRGEBIET) is een onmisbaar instrument om in situ kennis te maken met de overal in de Ruhr verspreide artefacten van het industrieel verleden : dit behelst zowel industriemusea als (al dan niet toegankelijke) industriële monumenten. De laatste versie dateert van 2005. In het eerste deel wordt het erfgoed in de Ruhr-steden en gemeenten in alfabetische volgende

voorgesteld. Daarna volgt de beschrijving van een twintigtal thematische routes, afgerond met gedetailleerde topografische kaarten en een publicatieoverzicht over het onderwerp. ISBN-nummer = 3-932165-42-X. Verkrijgbaar (19,80 Euro) in de meeste boekhandels en industriemusea in de regio Ruhr, uiteraard ook in de “ankerpunt-bezoekerscentra” Zollverein XII te Essen en Zeche Zollern II/IV te Dortmund-Bövinghausen. (P.V.)

UITVINDINGEN EN UITVINDERS

GENIUS, de saga van de uitvindingen in VÖLKLINGER HÜTTE

Tot 30 maart 2008 loopt in de monumentale machinezaal van het hoogovencomplex “Völklinger Hütte” te Völklingen (in het Duitse Saarland) een buitengewone overzichtstentoonstelling over de uitvindingen die het leven van de mensheid bepaalden en blijven bepalen. Het is een reis doorheen zowat alle tijdperken en culturen die vertrekt van oude basisuitvindingen (het wiel, ca. 1600 voor Chr.; de boekdrukkunst, ca. 1420, enz.) tot

de meeste recente : de audio-apparatuur voor MP3-spelers (1987), internet (1989), de ontcijfering van het ADN (2003)... De secties van deze grote expositie meanderen tussen de grote machines van de “Gebläsehalle”, beschermd industrieel erfgoed van mondiaal niveau.

Voor wie deze industriële installaties nog niet eerder bezocht is deze expo, gecombineerd met een

parcours doorheen de hoogovensite, een ideale gelegenheid. Gedurende de wintermaanden (1 november tot 1 april) zijn bepaalde delen van de hoogovensite niet toegankelijk maar

de expo zelf blijft dagelijks openen van 10 tot 17 uur.

Meer info : visit@voelklinger-huette.org / telefoon : 0049/6898/910.01.00 (P.V.)

DE CD VIERT ZIJN 25-JARIG BESTAAN

Ik herinner mij hoe kwaad ik was, toen de eerste CD's langzaam maar zeker de vertrouwde grammofoonplaten in vinyl begonnen te vervingen in menige muziekhandel. Die CD's lagen slecht in de hand (oogden allureloos in vergelijking met de 33-toerenplaten in hun mooie kartonnen hoezen, CD's misten een “warm klankgeluid” en waren bovendien vrij duur !

Maar een mens past zich sneller aan dan verwacht...

compact disc werd vervaardigd in een Philipsfabriek nabij Hannover (D). De CD boekte zijn eerste commerciële succes in Japan. Vanaf maart 1983 lagen er ook de eerste CD's in Europese muziekhandels. Inmiddels zijn wereldwijd reeds meer dan 200 miljard CD's verkocht. Opeengestapeld gaat het om een lengte van zes keer de omtrek van de aarde. Het album “The Visitor” van ABBA had de primeur. (P.V., Vrij naar een bericht in “Metro”, 17/08/2007)

Intussen is het 25 jaar geleden (17 augustus 1982) dat de eerste

INTERESSANTE WEBSITES OVER WETENSCHAPSMUSEA, GESCHIEDENIS VAN DE WETENSCHAPPEN EN UITVINDINGEN

De Italiaanse “Fondazione Scienza e Tecnica” (Firenze) beschikt over een uitgebreide database omtrent actoren uit het werkveld “geschiedenis van de wetenschappen”. Hierna een greep uit het aanbod. We vermelden eerst de naam van de instelling, gevolgd door de website.

- Istituto e Museo di Storia della Scienza:

[//galileo.imss.firenze.it/indice.html](http://galileo.imss.firenze.it/indice.html)

- Osservatorio Astrofisico di Arcetri: <http://www.arcetri.astro.it/>

- Museo di Storia Naturale dell'Università degli Studi (Firenze): <http://www.msn.unifi.it>

- Il Giardino di Archimede (een museum, uitsluitend over wiskunde): <http://www.archimede.ms>
 - Gabinetto Vieusseux : <http://www.vieusseux.fi.it>
 - Associazione Nazionale Musei Scientifici : <http://www.anms.it>
 - Scientific Instrument Commission: <http://www.sic.iuhps.org/>
 - Register of Scientific Instruments: <http://www.isin.org/>
 - Biblioteca Istituto e Museo di Storia della Scienza: <http://www.imss.fi.it/biblio/>
 - Conservatoire National des Arts et des Métiers Bibliothèque (Parijs): <http://www.cnam.fr/bibliotheque>
 - Deutsches Museum Bibliothek (München): http://www.deutsches-museum.de/bib/biblio/e_biblio.htm
 - Science Museum Library (Londen): <http://www.sciencemuseum.org.uk/library>
 - Smithsonian Institution Libraries (Washington D.C.): <http://www.sil.si.edu/libraries>
- Bron** : Fondazione Scienza e Tecnica – Via Giusti 29, 50121 Firenze (Italië)

ONDER DE LEESLAMP

BIBLIOGRAFIE INDUSTRIEEL EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED IN BELGIË, ZOMER 2007 : EEN SELECTIE

Een selectie van bijdragen (boeken en tijdschriftenartikels) over industrieel en wetenschappelijk erfgoed in België. Ook een beperkt aantal werken uit het buitenland, die voor Vlaanderen / Brussel / België interessant kunnen zijn, worden opgenomen. De meeste bijdragen zijn recent, maar er worden ook een aantal oudere, nog niet in vorige edities vermelde bijdragen vermeld. De eventuele commentaren bij de referenties staan in cursief. We

verwijzen ook nog eens naar de digitaal ontsloten bibliografie "Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed 1991-2006", raadpleegbaar via website www.viat.be. Suggesties voor aanvullingen op deze rubriek zijn uiteraard steeds welkom. U kan uw suggesties kwijt via E-mail : stuur een mail naar: paiviaene@hotmail.com.

ALLAIN Jean-Marie, BIOUL Anne-Catherine, DAUCHOT Alain, e.a., Au

gré de la Haute-Sambre : sur les traces du patrimoine industriel transfrontalier. Maubeuge / Charleroi (Agence de Développement et d'Urbanisme de la Sambre & Espace Environnement) s.d.

ANSEEUW Annelies, Hoe gaan actieve brouwerijen om met hun historisch patrimonium. Onuitgegeven licentiaatsverhandeling (kunstgeschiedenis), UGent, 2006.

ARCQ Pierre, Jumet. Tome II. (collection « Mémoire en images »). Stroud (U.K.), (Tempus), 2006. Mooie iconografische documentatie over de het industrieel verleden van de gemeente Jumet, met nadruk op glasfabrieken (waar helemaal geen gebouwen en installaties van over blijven) en op steenkoolmijn.

BRAL Guido Jan, Het Rijksadministratief Centrum. Reeks : Brussel, stad van kunst en geschiedenis, nr. 44.. Brussel, (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) 2007.

Schitterend essay over één der belangwekkendste kantoorcomplexen van België, heden verkocht aan de private sector, deels in renovatie, maar met een nog niet zeer duidelijke toekomst. Met DVD (als bijlage) met

langspeelfilm "Herinneringen aan een verloren utopie". Prijs: 5,00 €), te koop in de betere Brusselse boekhandel.

BEKKER Ludo, e.a., Wonen te Leuven.7/7 of 5/7. Vaste stek op kot? Open Monumentendag Leuven, zondag 9 september 2007. Leuven, (Toerisme Leuven) 2007.

BEDEUR Michel, Mémoire d'une usine I, Henri Pieper, un génie créateur 1867-1952. Andrimont, (Ed. Vieux Temps) 2004.

BEDEUR Michel, Mémoire d'une usine II, Impéria. Un empire automobile belge 1904-1958. Andrimont, (Ed. Vieux Temps) 2004.

BEDEUR Michel, Auto-mixte Pescatore. Voitures et camions pétroléo-électriques. Système Henri Pieper – Herstal 1905-1913. Andrimont, (Ed. Vieux Temps) 2006.

BEUN Johan, 2000 jaar Westhoek. Waar is de tijd. Deel 2. Verkeer en vervoer. Zutphen, (Waanders) 2006.

BOECKX Katrien, De 25 dagen van Antwerpen, deel 17. 13 mei 1866. Cholera maakt 3000 doden. Antwerpen / Zwolle, (Stadsarchief Antwerpen / Waanders) 2007.

CELIS Marcel, Aarschot, sluis op de Laak. In : M & L, jg. 26, nr. 4 (juli-augustus 2007), Binnenkrant p. 9.

COOREVITS Sandrin, DECLERCQ Ellen, Van tuinwijk tot hoogbouw. Woonwijken in Waregem, 1922-1977. Waregem, (Stad Waregem) 2007. Schitterend geschreven en voortreffelijk geïllustreerde brochure (7,00 Euro) omtrent de geschiedenis van de naoorlogse woonwijken in Waregem, voorgesteld n.a.v. OMD 2007, met als bijlage een uitgestippelde route (die aansluit op de inhoud van de brochure).

CORDEIRO Paula, MOUTURY Sarah, Brusselse wandelingen. 2 – Haren. Brussel, (Stad Brussel, Cel Historisch Erfgoed) 2005. Bijzonder fraaie, door de Brusselse overheid gratis verspreide brochure (10 p.) over Haren, in het bijzonder over de industriële ontwikkeling, de spoorwegen, de sociale woningbouw e.a. thema's.

CUYVERS Luc, Tienduizend jaar varen. Een wereldgeschiedenis. Leuven, (Davidsfonds) 2007.

Te koop bij Ruimschoots met DVD « Setting Sail » voor 15 €
tel. 03/658.00.06
willemmanteleers@hotmail.com

DECLERCQ Ellen, Van tuinwijk tot hoogbouw. Woonwijken in Waregem, 1922-1977. In : Kris VANHEE (red.), UIT in Regio Kortrijk. Open Monumentendag 2007, p. 6-7.

DEGRYSE Herman, Moderne museumtechnieken in een industrieel-archeologische site. Hopmuseum in De Stadsschaal van Poperinge. In : Erfwoord, nr. 47, augustus 2007, p. 27-29.

DE HERDT René, Smakelijk ingeblikt ! In : TIC, jg. 24, deel 99, 3de trimester 2007, p. 36-37.

DE JONGHE Pit, WaterkAnt : kleurstof voor de witte vlek. In : Ruimschoots, tijdschrift over klassieke scheepvaart, jg. 7, nr. 4, oktober 2007, p. 9-10.

DELBROECK Bart, Werkboekjes in de 20ste eeuw : de charmes van een vergeten bron. In : Brood & Rozen, tijdschrift voor de geschiedenis van de sociale bewegingen. 2006, Nr. 2, p. 7-27.

DELMELLE Joseph, De kabellift van Stépy-Thieu. Mons, (Toeristische Federatie van de Provincie Henegouwen) 2003.

DE RYNCK Patrick, DEPAUW Carl, Het verruimde MAS en waar het voor staat. In : MAS-Nieuwsbrief 7, 2007, p. 2-5.

DE SAEDELEER Eddy, Feilloos georganiseerd TIMS-Symposium 2007 te Putten. In : Molenecho's, jg. 35, nr. 2, p. 280-283.

DESCHACHT Jaques, Toekomst historische slipway Oostende blijft verzekerd. In : Ruimschoots, tijdschrift over klassieke scheepvaart, jg. 7, nr. 4, okt. 2007, p. 5-8.

De Scheepswerf Cockerill Yards in Hoboken, courage to the last. Hoboken, (Heemkundige Kring Hoboechen 1135) 2007. Een beklijvend boek met talrijke getuigenissen van voormalige werknemers over een van de meest bekende Vlaamse scheepswerven. Met bijhorende DVD. Besteladres : "Hoboecken 1135", Sint-Bernardsesteenweg 987 bus 10, 2660 Hoboken.

DESIMPELAERE Nele, Anna en haar fabriek. Over de Eeklose textielabriek Van Damme. In : TIC, jg. 24, deel 99, 3de trimester 2007, p. 40-47.

DEVOS Greta, De 25 dagen van Antwerpen, deel 20. 15 juli 1907.

Dokwerkers leggen de haven lam. Antwerpen / Zwolle, (Stadsarchief Antwerpen / Waanders) 2007.

DE VRIEZE KOEN,
Op WaterkAnt : graanzuiger 19. In : Ruimschoots, tijdschrift over klassieke scheepvaart, jg. 7, nr. 4, oktober 2007, p. 11-13.

DEWEERDT A., Het Roeselaars industriegebied nabij de Sint-Amandsbeek, het Kleine Bassin en de Ronde Kom. In : Rollariensia, 1989-1990, XVIII, p. 75-205.

DE ZUTTER Hannes,
De giftige onderwereld van een industriële revolutie. In : TIC, jg. 24, deel 99, 3de trimester 2007, p. 4-29.

DE ZUTTER Hannes,
Watervervuiling in de negentiende eeuw (1843-1914). Verkennend onderzoek naar de Roeselaarse wateren van de moderne tijd : viswaters of open riolen voor stad en industrie. Gent, (Verhandeling UG) 2005.

DOGIMONT Roel, e.a., De ingehuldigde Van Hauwermeersmolen van Massemen. In : Molenecho's, jg. 35, nr. 2, p. 276-279.

DRAEYE Anne Mie, De bescherming van het roerend en onroerend erfgoed. Wet-, decreet en regelgeving van kracht binnen het Vlaams Gewest / de Vlaamse Gemeenschap. Brussel, (Larcier) 2007. Bestelling : Uitgeverij Larcier, Miniemenstraat 39, 1000 Brussel. Tel. : 02/548.07.11

Erfgoed op de kaart. Erfgoed en gemeentelijk ruimtelijk beleid. Brussel, (Agentschap Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed Vlaanderen) 2007. Bestelling : Agentschap RO, Phoenixgebouw, 8ste verdieping, Koning Albert II-laan 19, 1210 Brussel. Tel.: 02/553.16.13
E-mail : diane.torbeyns@wro.vlaanderen.be

GILS Robert, Een gordel van beton. De Antwerpse pantserforten. Erfgoedgids. Antwerpen, (Provincie Antwerpen, Departement Cultureel Erfgoed & Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen) 2007.

Journée du Patrimoine : Lumières !
In : Les Nouvelles de La Fonderie, nr. 26, septembre 2007, p. 1-2.

KEUTGENS Eric, Een erfgoedbeleid voor trams en bussen in Vlaanderen. In : Erfwoord (uitgegeven door Erfgoed Vlaanderen), augustus - oktober 2007, p. 37-39.

KEUTGENS Eric, e.a., De collectie van het Vlaams Tram- en Autobusmuseum. Antwerpen-Berchem, (VLATAM) 2007.

LANGE Iris, DERDE Willem, Het industrieel erfgoed in Ronse. Een nieuwe toekomst voor een rijk patrimonium. In : Land in zicht. Driemaandelijks tijdschrift van de Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon, 2007 (76) / nr. 2, p. 16-21.

LAURENT Isabelle, THIRY Michèle, Musée du Verre, Charleroi. Charleroi, (Musée du Verre) 1999.

LAURENT Isabelle, Objectif verre. Charleroi, (Musée du Verre) 2004.
In tegenstelling tot de hiervoor genoemde, wetenschappelijke overzichtspublicatie (vorige titel) is dit een educatieve brochure, gerealiseerd in het vooruitzicht van het (ondertussen heropende) glasmuseum op het site van Bois du Cazier.

LAUWERS Raymond, MANTELEERS Willem, De scheepswerf van Kruibeke (1). In : Ruimschoots. Tijdschrift voor klassieke scheepvaart, jg. 7, nr. 3, juli 2007, p. 15-18.

LAUWERS Raymond, MANTELEERS Willem, De scheepswerf van Kruibeke (2). In : Ruimschoots. Tijdschrift voor klassieke scheepvaart, jg. 7, nr. 4, okt. 2007, p. 18-21.

LEMBOURG Jacqueline (red.), Passeurs de mémoire. Reflets d'une mémoire ouvrière de l'Ouest du Brabant wallon. Court-Saint-Etienne, (Centre culturel du Brabant wallon) 2006.

Zeer verzorgde publicatie, resultaat van een project mondelinge geschiedenis.

LEMPEREUR Françoise, BERTHA Alfred, 100 ans de menuiserie dans l'arrondissement de Verviers. 100 Jahre Schreinhandwerk im Bezirk Verviers. Verviers, (Association des Menuisiers Verviers / Schreinerinnung Verviers) 2007.

LEROY E., Interbellumbrouwerijen in het Oudenaardse. Onuitgegeven lic. Verhandeling (kunstwetenschappen) , UGent, 1998-1999.

LINGG Christoph, SCHABER Suzanne, SWARTZ Richard, Shut down. Industrial Ruins in the East. Wenen, (Edition Aufbruch) 2007. (E-mail hoofdauteur-fotograaf = christoph.lingg@gmx.net)

LOMBAERDE Piet, De 25 dagen van Antwerpen, deel 14. 18 juli 1803. Napoleon bezoekt Antwerpen. Antwerpen / Zwolle, (Stadsarchief Antwerpen / Waanders) 2007.

MANTELEERS Willem, Kiellegging replica "Belgica". In : Ruimschoots. Tijdschrift voor klassieke scheepvaart, jg. 7, nr. 3, juli 2007, p. 10-11. Nuttige digitale verwijzingen : www.belgica-genootschap.info@belgicagenootschap.be, www.belgica-dereplica.be.

MARIEN Mary Warner, Photography : a cultural history. London (Laurence King) 2006.

NAUDTS Kris, Historisch bunkerschip van BP wordt Vlaams hotelschip. In : Ruimschoots, tijdschrift over klassieke scheepvaart, jg. 7, nr. 4, oktober 2007, p. 14-16.

NIESTEN Eddy, SEGERS Yves, WAUTERS Marc, Smaken van het land. Groenten en fruit vroeger en nu. Leuven, (Davidsfonds) 2007.

PAUWELS Dirk, Het oudste betonnen bedehuis <te Overpelt> van Vlaanderen en België ? In : M & L, jg. 26, nr. 4, juli-augustus 2007, p. 61-64.

PECTOR Hannah, LANSWEERT Willem, 2000 jaar Westhoek. Waar is de tijd. Deel 16. Nijverheid. Zutphen, (Waanders) 2008.

POTTIER Werner, Het eerste licht op groen. In : De 25 dagen van Antwerpen, deel 22 : 6 januari 1931. Het eerste licht op groen. Antwerpen / Zwolle, (Waanders / Stad Antwerpen) 2007, p. 515-517. Een verhaal over de eerste verkeerslichten in de Scheldestad.

RELICTA, Archeologie, Monumenten- en Landschapsonderzoek in Vlaanderen. Brussel, (VIOE / Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed), 2007 -. (Nieuw tijdschrift van het VIOE).

SAS Bart, De 25 dagen van Antwerpen, deel 16. 3 mei 1836. De eerste trein naar Brussel. Antwerpen / Zwolle, (Stadsarchief Antwerpen / Waanders) 2007.

SEGERES Yves, VAN MOLLE Leen (red.), Volkstuinen. Een geschiedenis. Leuven, (Davidsfonds, KADOC, i.s.m. Provincie Oost-Vlaanderen) 2007.

VACHAUDEZ Christophe, Open Monumentendagen "Licht en verlichting" 15 & 16 09 / 2007. Brussel, (Brussels Hoofdstedelijk

Gewest, Directie Monumenten en Landschappen) 2007.

VAN BEYLEN Jules, ZOMER Gerrit e.a., De hengst. De botvisserij en de mosselvangst in Zeeland en Vlaanderen. (Prov. Oost-Vlaanderen, Tolerant vzw, Stichting Behoud Hoogaers) 2007.

VAN DEN BOSSCHE Karel, Het juridisch statuut van de watermolens in Vlaanderen. In : Molenecho's, jg. 35, nr. 2, p. 284-304.

VAN DER MEYNSBRUGGE Vicky, VRELUST Jef, De 25 dagen van Antwerpen, deel 18. 19 januari 1873. Red Star Line steekt van wal. Antwerpen / Zwolle, (Stadsarchief Antwerpen / Waanders) 2007.

VANDEWALLE Chris, Brouwer kan ik geen bier krijgen ? De brouwersfamilie Lievens in Wingene en Zedelgem (19de – 20ste eeuw). Het Vlaams brouwbedrijf in historisch perspectief, deel 11. Alveringem, (vzw Westhoek-Monumenten) 2006.

VAN HOOFF, Een industrieel archeologische studie van de brouwerij Wielemans-Ceuppens uit Vorst. Licentiaatsverhandeling (archeologie), KULeuven, 1998.

VAN HOOYDONK Eric, VERHOEVEN Patrick, The ports portable. A cultural travel guide to the port cities of Antwerp, Hamburg & Rotterdam. Antwerpen, (Pandora Publishers) 2007.

VANMARCKE Lieven, Wonen in... een roterij met zicht op reigers. In : Kris VANHEE (red.), UIT in Regio Kortrijk. Open Monumentendag 2007, p. 8-9.

VANMARCKE Lieven, Wonen in... een (leeg) waterreservoir. In : Kris VANHEE (red.), UIT in Regio Kortrijk. Open Monumentendag 2007, p. 10-11.

VANMARCKE Lieven, Beluiken, mee evolueren in de 21ste eeuw of verdwijnen. In : Kris VANHEE (red.), UIT in Regio Kortrijk. Open Monumentendag 2007, p. 22-25.

VANMARCKE Lieven, Militair hospitaal / Tabaksfabriek wordt omgevormd tot stijlvolle woningen. In : Kris VANHEE (red.), UIT in Regio Kortrijk. Open Monumentendag 2007, p. 34-35.

VAN ROYEN Harry, Cette usine nommée la blanche. De brouwerij van de abdij Sint-Sixtus en de Trappist Westvleteren (1839-). Het Vlaams

brouwbedrijf in historisch perspectief, deel 12. Alveringem – Koksijde, (Westhoek-Monumenten, Abdijmuseum Ter Duinen 1138, Abdij St-Sixtus) 2007.

VAN ROYEN Harry, 2000 jaar Westhoek. Waar is de tijd. Deel 12. Nijverheid. Zutphen, (Waanders) 2007.

VAN ROYEN Harry, VANDEWALLE Chris, 2000 jaar Westhoek. Waar is de tijd. Deel 13. Nijverheid. Zutphen, (Waanders) 2007.

VIAENE Patrick, Some particularities in the industrial history of Belgium, in relation to actual approaches to the industrial movement in this country. In : Patrimoine de l'Industrie / Industrial Patrimony, jg. 9, nr. 17, p. 43-47.

VRINTS Antoon, Sociale woningen op het Kiel. In : De 25 dagen van Antwerpen, deel 21 : 14 augustus 1920. Olympische vlag wappert boven Beerschot. Antwerpen / Zwolle, (Waanders / Stad Antwerpen) 2007, p. 508 e.v.

WELGEMOED Frank, Industriebouwen op Internet. In : Erfgoed van Industrie en Techniek, 16de jg., nr. 2, juni 2006, p. 64-67.

BOEKBESPREKINGEN

KEUTGENS Eric, e.a., De collectie van het Vlaams Tram- en Autobusmuseum. Antwerpen-Berchem, (VLATAM) 2007.

Langverwacht en schitterend : een handige gids doorheen de collecties van het Vlaams Tram- en Autobusmuseum (VLATAM), een kennismaking met de boeiende wereld van het stads- en streekvervoer in Vlaamse steden en gemeenten. Ooit speelden de buurtspoorwegen een zeer belangrijke rol in het openbaar vervoer, maar het werd verdrongen door de opkomst van de bus. In 1961 werd een vereniging opgericht door mensen die de sloop van

ontelbare trams niet meer konden aanzien. Het verzamelen en koesteren van een aantal oude trams werd de start van wat nu tot een buitengewone verzameling trams en autobussen is uitgegroeid, uniek in Vlaanderen. Veel van deze rijtuigen zijn overigens nog rijvaardig. Voor bestelling van deze publicatie : Contacteer VLATEM, Eric Keutgens, Diksmuidestraat 42, 2600 Antwerpen – Berchem.

Tel. : 03/322.44.62.

E-mail : info@vlatam.be (P.V.)

MARIEN Mary Warner, Photography : a cultural history. London (Laurence King Publishing) 2006.

Dit is de tweede, geactualiseerde uitgave van een in 2002 uitgegeven, succesrijk naslagwerk omtrent de geschiedenis van de fotografie. Zelden slaagde een auteur in het samenbrengen van zoveel informatie over dit thema in één overzichtelijk en toegankelijk boekwerk. In 545 pagina's en 603 voortreffelijke illustraties komen op een verfrissende manier talrijke onderwerpen aanbod met raakvlakken aan het werkveld van SIWE : de

technische voorgeschiedenis van de fotografie, de gelijktijdige uitvinding van het nieuwe medium in verschillende landen, de samenwerking tussen pioniers als Niépce en Daguerre, de ontwikkeling van de camera, wetenschappelijke fotografie, de bijdrage van het medium aan de biologie en de geneeskunde, opkomst en ondergang van de stereografie, fotografie en etnografie, experimentele fotografie, enz. De sterkte en kracht van het boek is dat

men erin slaagt de voorgenoemde aspecten te linken aan de sociale geschiedenis en maatschappelijke impact van het medium. We troffen het boek aan in de "shop" van het Fotomuseum te Antwerpen. De

kostprijs (net geen 50 €) mag voor een dergelijk werk geen hindernis vormen. Meer informatie ? Surf naar: www.laurenceking.co.uk
Email van de uitgeverij : enquiries@laurenceking.co.uk (P.V.)

VAN HOOYDONK Eric, VERHOEVEN Patrick, The ports portable. A cultural travel guide to the port cities of Antwerp, Hamburg & Rotterdam. Antwerpen, (Pandora Publishers) 2007.

Een erg verrassend recent boek betreft een uitgebreide gids van 480 bladzijden van de havensteden Antwerpen, Hamburg en Rotterdam. Het bevat vooral informatie over de havenontwikkeling én –actualiteit. Dit is blijkbaar het eerste deel uit een reeks gidsen over nog veel meer Europese havens. Het, helaas enkel in het Engels, beschikbaar boek verrast door zijn handigheid en compactheid, zijn overzichtelijkheid en volledigheid, de zeer handige kaarten. Na een inleiding en

vergelijkend cijfermateriaal over de drie havens, valt het boek uiteen in drie grote hoofdstukken. Telkens vindt men informatie over de specifieke haven- en stadsontwikkeling, waar na elke havenzone, ook de meest recente ontwikkelde, uitvoerig wordt toegelicht. Na elk deel volgt een handig adressen- en websitebestand onder "Ports Portable Practical". ISBN-nummer : 90-5325-250-9. Prijs in de boekhandel: 35 €. (P.V.)

VAN ROYEN Harry, Cette usine nommée la blanche. De brouwerij van de abdij Sint-Sixtus en de Trappist Westvleteren (1839-) Alveringem – Koksijde (Westhoek-Monumenten, Abdijmuseum Ter Duinen, Abdij Sint-Sixtus) 2007.

Als twaalfde aflevering in de reeks "Het Vlaams brouwbedrijf in historisch perspectief" verscheen onlangs van de hand van, SIWE-lid

en wetenschappelijk medewerker in het Ter Duinenmuseum te Koksijde, Harry VAN ROYEN een studie over de geschiedenis van één der

beroemdste Vlaamse bieren, namelijk de Sint-Sixtus, gebrouwen in de gelijknamige abdij te Westvleteren. Het werd, trouw aan de lopende reeks, een wetenschappelijk maar tegelijk vlot leesbare studie, bovendien voorzien

van interessant illustratiemateriaal. Te verkrijgen in het museum "Mout-en Brouwhuis de Snoek, Fortem 40 te 8690 Alveringem.

Tel.: 058/28.96.74. www.desnoek.be
E-mail : infomuseum@desnoek.be of frank.becuwe@mino.be. (P.V.)

UPDATE BIBLIOGRAFIE LANDBOUWGESCHIEDENIS

In 2006 werd in primeur de «Oriënterende bibliografie agrarische en rurale geschiedenis (19de en 20ste eeuw België)» op de website geplaatst van CAG (Centrum Agrarische Geschiedenis) : zie

hiervoor www.hetvirtueleland.be. De werd intussen aangepast. Op de locatie http://www.hetvirtueleland.be/cat/index_cat.asp? kan men de bijgewerkte bibliografie raadplegen.

HOE LID WORDEN VAN SIWE VZW ?

Door uw bijdrage te storten op rekening 001-3088106-90 van SIWE vzw Stapelhuisstraat 15 3000 Leuven
IBAN: BE 34 00 13 0881 0690 BIC: GEBABEBB

Jaarlijkse bijdrage

BELGIË		BUITENLAND	
Sympathiserend lid:	18,00 €	Sympathiserend lid:	25,00 €
Vereniging:	30,00 €	Vereniging:	35,00 €
Steunend lid, bedrijf:	35,00 €	Steunend lid, bedrijf:	35,00 €

HEEFT U UW LIDMAATSCHAP VOOR 2007 AL VOLDAAN ?

INDIEN JA: BEDANKT !

INDIEN NOG NIET: DOE HET NU METEEN !

SIWE vzw is aangesloten bij

CONTACTCENTRUM
VOOR
ERFGOEDVERENIGINGEN

Met de steun van de Vlaamse Gemeenschap en

BC 1680
P.B. - P.P.
België-Belgique

Argifitekantoor BIEBEEK
Erkeningsnr.: P209286

Atzender: SIWE v.z.w.
Stapelhuisstraat 15
3000 LEUVEN